

GORENJSKE

Seznani se s poslovanjem podjetja

da boš koristno sodeloval pri sestavi tarifnega pravilnika

Volitve v delavske svete in upravne odbore bomo imeli šele sredi poletja, to je ob zaključku poslovnega leta, ko bo po odobritvi bilance delovni kolektiv lahko ocenil, kakšno je bilo delo dotedanjega vodstva in mu dal razrešnico. Vendar se bo življenje v naših delovnih kolektivih razvilo že ta mesec ob dveh pomembnih dogodkih. To bodo občni zbori sindikalnih podružnic, na katerih bomo do 15. februarja izvolili nova sindikalna vodstva, in — sprejemanje novih tarifnih pravilnikov

Ko bomo z novimi tarifnimi pravilniki v naših podjetjih menjavali dosedanje, ki jim je z Novim letom potekla veljavnost, delno je bila temu kriva neurejena družbena evidenca, delno pa tudi — kar priznajmo! — dejstvo, da tarifni pravilnik za nekatera tovarniška vodstva ni imel dovolj avtoritete. Temu se ni čuditi, saj je ponekod pravilnik sestavil kar predsednik z odborom sindikalne podružnice, brez poprejšnje razprave v vsem kolektivu. Tako se je potem dogajalo, da so kaj kmalu v pogovoru z ostalimi delavci in v vsakdanji praksi lahko ugotovili, da je bil pravilnik pomanjkljiv. Ker torej ni imel dovolj veljave, je razumljivo, da ga ponekod v podjetjih, kjer so ga sestavili na hitro, tudi niso upoštevali v polni meri.

Da bi se prav povsod izognili takim nevesnostim, bodo letos v vseh podjetjih poskrbeli, da bo izdelava tarifnih pravilnikov povsem demokratična. V ta namen bodo določene posebne sindikalne komisije, ki bodo svoj osnutek predložile vsemu kolektivu. Tod se bo gotovo razvila živa razprava. V njej se bo v ognju nasprotujočih si mnenj lahko izkristalizirali tarifni pravilnik z najmanjšim številom napak. Kot sklep vsega delavstva bo nedvomno pomenil tudi akt, ki zasluži polno spoštovanje.

Seveda ni popolna demokracija dosežena že s tem, če bo razpravljala vsa podružnica. Gre za to, da se sleherni član kolektiva dobro seznaniti z osnutkom pravilnika (nemara bi ga kazalo razmnožiti in razdeliti pred razpravo) in ga razumel, da bi potem lahko polnopravno posegel v soodločanje. To pa ni majhna stvar. Da bi razumeli problematiko pravilnika, se moramo seznaniti z družbenim načrtom podjetja, imeti vpogled v njegovo finančno poslovanje (pri čemer nam bo zelo koristilo poenostavljeno knjigovodstvo, ki ga pripravljajo), pa tudi okrajni družbeni načrt bi bilo treba proučiti zaradi razumevanja gospodarskega življenja lastnega podjetja, če že ne iz zanimanja za napredek širše družbene enote — okraja.

Predvsem pa gre za to, da se slednji delavec zave svojega solastništva v podjetju in svoje odgovornosti pred skupnostjo za upravljanje le-tega. Sindikalne organizacije bodo torej v pripravah na sprejem novih tarifnih pravilnikov imele kaj prijete v roke. Še nekaj o samih pravilnikih! Vemo, da ne bodo trajali večno. Saj se življenje v podjetjih nenehno menja, razvija. Vendar pa jih moramo sestaviti tako, da bodo trajali vsaj pol leta. Zato moramo temeljito pregledati sistematizacijo delovnih mest in tudi popraviti razmestitev ljudi po njih, tako da bo vsakdo zaposlen na mestu, ki ustreza njegovim strokovnim sposobnostim in telesni moči.

V dosedanjih tarifnih pravilnikih so bile posamezne postavke določene, nespremenljivi zneski, kar vsekakor ni bila okoliščina, ki bi delovnega človeka že sama po sebi vzpodbu-

jala k boljšemu delu. To pa je mogoče doseči s tem, da se v novem pravilniku postavke za določena delovna mesta glasijo »od — do« ali pa da določimo, da se znesek lahko giblje v razponu od 20 odstotkov pod, do 20 odstotkov nad določeno tarifno postavko. Tako bomo omogočili še večjo stimulacijo za strokovno boljše delo na istem delovnem mestu.

Tarifne pravilnike bi bilo seveda sestaviti tako, da — idealno vzeto — podjetje v pričetku ne bo imelo niti dobička niti izgube, tako torej, da bo povečani sklad plač kasneje dejansko odražal povečano storilnost dela. Saj v tem je tudi osnovni smisel našega ekonomskega sistema.

Za mestno lice Domžal bo 20 milijonov premalo

REŠITEV KOMUNALNIH PROBLEMOV JE STVAR VSEH — DOSLEJ JE ZGRAJENIH BORE MALO STANOVANJ

V središču bivšega kamniškega okraja leže Domžale, kraj z bogato in pestro industrijo, ki se je v povojnih letih močno razvila. Z naglim razrastom industrije je raslo tudi prebivalstvo v teh krajih. Domžale, ki so imele pred vojno 2000 prebivalcev, štejejo sedaj nad 5000 ljudi, skupno z Virom, Dobom, Krtino, Ihanom, Količevim in Jaršami pa ima domžalska občina nad 11.000 prebivalcev in je ena največjih v ljubljanskem okoliškem okraju.

Domžalčani že dolgo želijo, da bi njihov trg proglasili za mesto, za to pa so sami doslej kaj malo storili. Po osvoboditvi niso zgradili niti ene stanovanjske stavbe, vzlic dvakratnemu porastu prebivalstva, medtem ko sta v priključenih krajih preskrbela svojim delavcem streho le »Induplati« v Jaršah in »Papirnica« na Količevem. Tudi v drugih komunalnih zadevah Domžale precej zaostajajo za našimi naprednimi trgi in manjšimi mesti, kjer imajo že zdavnaj urejen vodovod in kanalizacijo; pri njih vsega tega še ni. Pravtako so doslej kaj malo storili za ureditev cest in ulic in za dvig kulturnega življenja. Vse to so resne ovire za preimenovanje trga v mesto s posebnimi pravicami, čeprav bi Domžale kot kraj z veliko industrijo in številnim prebivalstvom to že zdavnaj zaslužile.

Domžalčani hite in se vestno trudijo, da bi popravili, kar so zamudili — delno po lastni krivdi, v veliki meri pa zaradi malomarnosti bivšega kamniškega okrajnega odbora, ki je z njimi prav mačehovsko ravnal. K sreči so v novozvoljeni občinski odbor prišli ljudje, ki jim je napredek Domžal nad vse važen.

Novi občinski odbor si je začel takoj prizadevati, da bi pozvil komunalno dejavnost na vsem občinskem območju. Tako bodo med drugim začeli urediti ceste in ulice in jih v središču Domžal tudi tlakovati ter hkrati uvedli kanalizacijo. Še letos bodo končno zgradili kopalnico, končali zidarska dela na novem občinskem poslopju, uredili moderno ambulanto ter uvedli ulično razsvetljavo po vsej občini. Električno luč bo dobilo tudi delavsko naselje na Količevem, tako da bodo vsi kraji v občini elektrificirani.

To so v grobem letošnji načrti dela. Izvedba ne bo lahka, ker občinskemu odboru tudi letos primanjkuje finančnih sredstev. Lani so namreč domžalska podjetja prispevala za komunalno dejavnost le nekaj nad 6 milijonov din, letos pa predvidevajo 20 milijonov. Prispevek je zato majhen, ker imajo domžalska podjetja nizko stopnjo akumulacije. Nujno bo najti novih virov! Domžalska podjetja bodo morala zidati stanovanjska poslopja za delavstvo, da omejijo še vedno perečo stanovanjsko stisko. Le s skupnim delom bodo Domžalčani ustvarili pogoje za proglasitev svojega kraja v mesto.

J. R.

Loka v novem letu

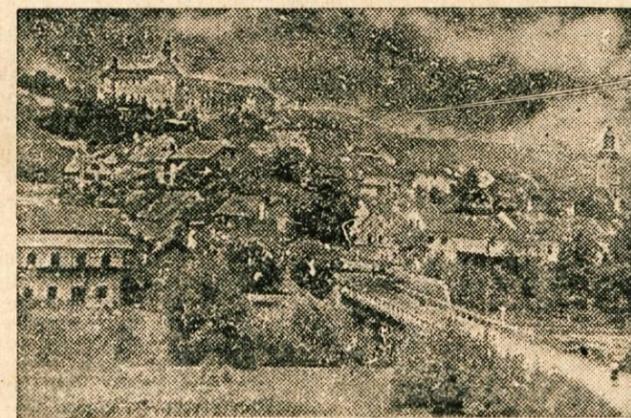
511 milijonov za nove gradnje

Živahna komunalna dejavnost v preteklem letu

Če naj podamo kratek pregled gospodarske dejavnosti v letu 1952, moramo ugotoviti, da je bila zlasti plodna komunalna dejavnost. K temu so pripomogle domača podjetja, ki so dala na razpolago znatna sredstva. Tako je bilo v preteklem letu porabljenih 15 milijonov in 600.000 dinarjev za dograditev novega zdravstvenega doma, novega trakta šole, v katerega se bo vselila gimnazija, za nabavo gradbenega materiala za stanovanjski blok, za pomoč gasilcem, za dom Zveze borcev itd. Zdravstveni dom že za silo služi svojim namenom, dom Zveze borcev je pod streho, na stavbi bodoče gimnazije je bila 29. novembra slovesno dozidana plošča. Vendar delo s tem še ni končano. Tako pri zdravstvenem domu kot pri gimnaziji bo treba še marsikaj storiti, da se obe ustanovi dokončata in usposobita za predvidene namene. Tu bo moral v bodoče priskočiti na pomoč Okrajni ljudski odbor, saj obe stavbi ne služita samo škofji Loki, temveč širši okolici — Selški in Poljanski dolini.

Razen teh treh objektov je bilo v preteklem letu zgrajenih še več manjših, vendar prav tako važnih objektov. Čez 300 tisoč dinarjev je bilo porabljenih za popravilo šole v Račah, približno enaka vsota za dograditev pilarne v Ratečah, 130.000 za betonski most v Virmašah, 400.000 za ceste, 770.000 za razsvetljavo ceste škofja Loka—Trata itd. Nabavljene so bile tudi katastrske mape za ves občinski teritorij.

Sedaj se postavlja vprašanje, kako nadaljevati začete gradnje, kajti v prihodnjem letu podjetja ne bodo mogla dajati tolikšnih prispevkov. Njih skladi za samostojno razpolaganje bodo znatno manjši. Zato bo treba najti nove vire, najsi bo v obliki lokalne doklade in samoprispevkov ali pa najeti investicijska pojojila.

Ze zgoraj je omenjeno, da bo v prihodnjem proračunskem letu treba najprej dokončati zdravstveni dom in gimnazijo. Druga važna naloga je graditev in dograditev stanovanjskega bloka, ki je škofji Loki nujno potreben. Nekaj taksnega bi pripravili tudi vojaški komandi. Tudi ona bi lahko prispevala svoj delež k omilitvi stanovanjske krize. Od večjih gradenj je v načrtu še asfaltiranje ceste škofja Loka — postaja Trata.

Osemletni perspektivni načrt

Trati, letno gledališče in kino, poskusna sadjarska postaja itd.. Realizacija tega programa zavisi seveda predvsem od sredstev, ki bodo na razpolago. Mnenja pa smo, da je treba imeti pred očmi dejstvo, da bi bila škofja Loka zelo prijetno turistično in izletno mesto, kar bi prinašalo mnoge gospodarske koristi. Mestna občina s tem računa in je že začela iskati skupaj s turističnim društvom možnosti, da se tujski promet čimprej obnovi.

Nemci v Dražgošah

Tako samoza-vestno so pričeli ...

... in tako klavrno končali

Spomnili smo se obletnice slavne bitke v Dražgošah

Kljub meglenemu dnevu velika udeležba

V nedeljo, 4. t. m. je Selška dolina svečano proslavila enajstletnico zgodovinske bitke v Dražgošah, kjer so naši partizani prizadejali nemškemu okupatorju velikanske izgube. V tri dni trajajočih bojih je padlo sedem sto Nemcev, partizani pa so imeli le malenkostne izgube. V onemglednem besu je okupator postrelil petdeset domačinov, vas pa do tal porušil in požgal. Kljub temu pa Dražgoše danes znova stoje, lepše kot prej. To moralno in dejansko zmago bodo Dražgošani slavili ob vsaki obletnici, tako so to nedeljo sklenili.

Nedeljskih slovesnosti se je udeležilo blizu 2000 ljudi iz vse Gorenjske, največ je bilo seveda domačinov iz Selc, Železnikov, Zalega loga, iz Rudnega in Česnjice. Prišli so tudi predstavniki oblasti in družbenih organizacij. Med gosti smo opazili podpredsednika Ljudske skupščine LRS dr. Antona Kržišnika, podpolkovnika JLA in narodnega heroja Tončka Dežmana, članico CK ZKJ Mico Šlandrovo, sekretarja okrajnih komitejev Kranj in Radovljica, tovariša Popita in Zlatnerja, ljudskega poslanca Krmelja, predsednika vrhovnega sodišča Hočevarja, predsednika Ljudskega odbora mesta občine Kranj tovariša Beznika in druge.

Uvod v slavnosti je bil prihod partizanskih patrolj iz Bohinja, Medvod, Poljanske doline, Žirov, iz Kroke in od drugod, ki so po naporih poteh in na smučeh prišle s pravo vedrostjo na cilj in predale raport prisotnemu podpolkovniku Dežmanu. Vseh patrolj je bilo okrog dvajset. Mnogi člani patrolj so bili udeleženci zgodovinske dražgoške bitke.

Kot prvi govornik je nastopil tovariš Milan Loštrk, predsednik Okrajnega odbora Zveze borcev, nato pa je podpolkovnik Dežman opisal dražgoške boje, za njim pa še nekdanji udeleženec teh bitk tovariš Ivan Bertonec—Johan.

Svečano razpoloženje je ustvaril Prešernov pevski zbor iz Kranja, ki je pod taktirko tovariša Liparja in ob spremljavi harmonike zapel nekaj udarnih partizanskih pesmi. Lepo je tudi izzvenela recitacija županičeve »Veš, poet, svoj dolg?« Požrtvovalno je sodelovala tudi izvrstna godba na pihala iz Kranja, ki je ves dan dajala svečanostim borbeno razpoloženje.

Prisotni so se oddolžili tudi spominu padlim dražgoškim junakom in položili pred njihov spomenik lep venec. Kljub meglenemu zimskemu dnevu je bila slovesnost topla in prav pristrčno partizanska.

Jeseniški komunisti so kritično pregledali svoje delo

Pred nedavnim je bila na Jesenicah konferenca Zveze komunistov mesta Jesenic. Učelnice Metalurške industrijske šole so številni delegati in drugi Jeseničani popolnoma napolnili.

Konferenco je začel sekretar Mestnega komiteja ZKJ tov. Viktor Brun in najprej pozdravil sekretarja Okrajnega komiteja tov. Mirka Zlatnerja, organizacijskega sekretarja Okrajnega komiteja Ivana Bertonec—Johan in druge goste, nato pa obširno govoril o političnem in gospodarskem položaju v svetu ter o naši zunanji politiki. Zlasti se je zadrževal pri našem odnosu do sosednjih in do držav Informbiroja in nazorno orisal nasprotja med socialistično Jugoslavijo ter tako imenovanimi demokratičnimi delavci, ki so postale zaradi nasilja Sovjetske zveze njene prave kolonije.

Obširno je govoril tudi o večjih političnih in gospodarskih spremembah pri nas in prikazal uspehe, ki smo jih dosegli po osvoboditvi. Končno je prešel na delo posameznih organizacij in društev na Jesenicah in kritično razčlenil uspehe in neuspehe osnovnih organizacij ZKJ, pa tudi Mestnega komiteja ZKJ.

Med razpravo, ki se je razvila nato, — diskutirali so številni delegati in gostje — je bilo še bolj osvetljeno delo jeseniških komunistov. Diskutantje so goglasitev svojega kraja v mesto.

nem delu osnovnih organizacij na terenu, o družbenem planu za leto 1953, o delu množičnih organizacij, liku komunistične šolskih problemih in problemih drugih ustanov, o plačevanju članarine, o sovražnem stališču Vatikana do naše države itd. Po temeljiti in plodni diskusiji, kakršno imamo na Jesenicah le redkokdaj priliko slišati, je konferenca sprejela vrsto sklepov. Razen politični prevzgoji prebivalstva se bodo posvetili delu delavskih svetov in upravnih odborov in jim pomagali v borbi proti birokraciji in ostankom reakcije v podjetjih. Pomagali bodo pravnemu in drugim društvom pri organiziranju različnih tečajev in prireditvev s pomočjo sindikalnih organizacij organizirali razprave o družbenem načrtu za leto 1953, seznanjali delavstvo s pravilnim sistemom socialističnega nagrajevanja in z novo vlogo socialnega zavarovanja, v Osvobodilni fronti in drugih množičnih organizacijah pa bodo poživili politično delo in odpravljali morebitne napake. Pred zaključkom je konferenca poslala resolucijo maršalu Titu in mu v imenu vseh Jeseničanov čestitala k 11-letnici JLA, dalje Edvardu Kardelju, da odobrava prekinitvev diplomatskih odnosov z Vatikanom, ter resolucijo sekretarju CK ZKS tov. Mihi Marinku z obljubo, da bo v bodoče vložila vse sile za razvoj socialistične demokracije.

Knjige, ki sa jih poživali...

O ljudeh, ki mnogo bero, pravi, da požirajo knjige. Tudi Prešeren je v svoji zlonameri puščici prijatelju Čopu rabil izraz »noč in dan žre knjige«. Bili pa so časi, ko je držal ta izraz v pravem pomenu te besede. Zgodovina pozna mnogo avtorjev, ki so se s pisano besedo pregrešili proti obstoječemu družbenemu redu ali pa z njo uhalili svojega gospodarja, da so morali svoje pisano delo ali knjigo pojesti. V času tridesetletne vojne, ki je divjala v 17. stoletju, je nek nemški pisec z ostro satiro osmešil vojvoda Bernharda Weimarskega. Plemenitaš se je zelo razburil in poklical pisca na zagovor. Seveda je bil ta zagovor navadna obsodba, v kateri se je plemenitaš pokazal zelo »plemenitega«. Pisca je obsodilo, da je moral vprico njega svojo satiro pogoltniti.

Nekaj podobnega je v istem

stoletju doživel nemški jurist Filip Oldenburger. Ker je napisal marsikatero bridko resnico o nemških knezih, so ga ti obsodili, da je moral svoje pisane besede požirati. V krogu rabljev, ki so ga bičali, dokler ni izgubil poslednji kosček papirja v njegovem požiralniku, je po užil napisano resnico o svojih gospodarjih. Tako se je zgodilo tudi dresdenskemu župniku, ki se je v neki svoji knjigi pokazal prijateljsko razpoloženo do reformacije. Ker se ni pokoraval samozvanstvu katoliške cerkve, so ga njegovi predstojniki obsodili in prisilili, da je vprico njih pojedel vso svojo knjigo.

Dogajalo pa se je tudi, da je božjim in posvetnim gospodarjem pisatelj ušel. Tedaj so se spravili na njegova dela in jih obsodili na grmado. Tako je zgorelo mnogo dragocenih zakladov človeške kulture. Ne-

katere knjige so božji in posvetni sodniki obsodili celo na vešala. Tako obsodbo so doživele Servetove knjige, ki so še konec 18. stoletja visele vkovane v verige v podzemeljski ječi nekega frankovskega samostana. Druge knjige so bile obsojene zopet na potopitev. Češki baron Nachod se je »odlikoval« s tem, da je dal vreči celo knjižno zbirko v greznico.

Take žalostne reči so se dogajale tudi v slovenski zgodovini. Branilci »večnega« Rima so v svoji vnemi dali zažgati vse protestantske knjige, ki so jim prišle pod roko. Prizanesli so le Dalmatinovi Bibliji. A še to so smeli obdržati le duhovniki s posebnim škofijskim dovoljenjem. Kot pravi dr. Slodnjak v svojem Pregledu slovenskega slovstva (Akademska založba, Ljubljana 1934), so si morali duhovniki izposojevati to dovoljenje z določenim plačilom in morali brati vsako leto nekaj maš, da so zadostili, ker so se pečali s »hudičevim delom«. Baje je imel Levstik na Dunaju tako Biblijo, ki je imela na prvi strani napisane pogoje in podpise kakih desetih duhovnikov, ki so škofove pogoje sprejeli.

Kaj se je zgodilo s Prešerenovo zapuščino po zaslugi kranjskih duhovnikov, so lahko bralci brali v Prešernovi prilogi »Glasu Gorenjske«. Poslednji, ki si je v slovenski zgodovini dovolil take inkvizicijske metode, je bil ljubljanski škof Jeklič, ki je ob izidu prve izdaje Cankarjeve pesniške zbirke »Erotika«, pokupil vso naklado in jo dal sežgati. Ze iz tega vidimo, koliko je bilo vatiškanskim hlapcem do svobodnega kulturnega razvoja slovenskega ljudstva in človeštva.

M. K.

Za dvig turizma in gostinstva v radovljiškem okraju

NEZADOVOLJIV Odstotek BRUTO PRODUKTA — TREBA BO PODALJŠATI ZIMSKO IN LETNO SEZONO —

Po podatkih, ki so nam na razpolago, je danes v radovljiškem okraju 145 gostinskih podjetij, v katerih je zaposlenih povprečno okrog 760 uslužbencev. Ti gostinski in turistični obrati so ostvarili lani 69 milijonov 591 tisoč din družbene bruto produkta ali 0.9% vsega bruto produkta v okraju; lani, t.j. v letu 1952, so pa narodnega dohodka navedena gostinska podjetja ostvarila 61 milijonov 977 tisoč dinarjev ali 0.89% celotnega okrajnega dohodka. Na posameznega uslužbenca gostinskih podjetij odpade povprečno 80 tisoč dinarjev narodnega dohodka.

Kaj nam povedo gornje številke?

Prvič to, da uvrščamo turistična in gostinska podjetja kot celoto zaradi nizkega odstotka bruto produkta med zadnja mesta glede letne donosno-

sti, drugič pa, da je njihov dohodek odločno prenizek, saj ne zadošča za letošnji plačilni fond. Ta ugotovitev istočasno tudi pove, da je večina naših turističnih podjetij prisiljena zaposlovati le sezonsko delovno silo.

Sicer je res, da vplivata turizem in gostinstvo posredno tudi na dotok gotovine v okraj tudi še drugače, ker povečujeta denarni promet v raznih trgovskih in uslužnostnih obratih, vendar kljub temu z ostvarjenim bruto produktom in narodnim dohodkom ne smemo in ne moremo biti zadovoljni. Treba bo iskati in najti nove načine za izboljšanje našega turizma in gostinstva, treba na vsak način podaljšati zimsko in letno sezono ter nuditi domačinom in tujim gostom kar najudobnejše bivanje. (V Kranjski gori nimajo n. pr. niti kinematografa niti kavarn.) Treba je le, da se gostin-

stva zbornica za stvar resno zavzame in izdela dolgoročni plan za razvoj turizma in gostinstva pri nas ter si zagotovi potrebne investicije. Smatramo, da bi bile investicije najbolj smotrne in donosno vložene v tiste gradnje, ki bi omogočile podaljšanje sezone. Zimske turistične sezone na Bledu skoraj ne poznamo, predvsem zaradi nesolidnega snega in relativno kratke zime. Z upeljavo sodobnega avtomobilskega prometa na Pokljuko in povečavo z odličnimi smučskimi tereni pod Triglavom bi se zimska sezona na Bledu takoj podaljšala za nekaj mesecev. Če se posreči sedanjemu sezoni, ki traja le kaka dva meseca, podaljšati vsaj na šest mesecev, bi blejska gostinska in turistična podjetja ustvarjala trikrat večji bruto produkt, kar bi bil že zelo lep uspeh in napredek. Podobne ali pa še boljše možnosti za podaljšanje zimske in letne sezone so v Kranjski gori, Bohinju in v drugih naših turističnih krajih.

Kozerija

Želje pred ploščami

Sem radijski naročnik ter vestno in redno plačujem radijsko naročnino, 250 dinarjev na mesec. Seveda bi bila moja dolžnost, da poslušam tudi radijske oddaje. Toda za oddaje za dobro jutro (beri: jazz), za lahko glasbo (beri: jazz), za zabavno glasbo (beri: jazz), za oddaje od melodije do melodije (beri: jazz), za melodije in ritme (beri: jazz), za oddaje za ples in lahko noč (beri: zopet: jazz), sem docela amuzičen — in tako mi preostajajo zgolj šolske ure za nižjo stopnjo ter želje pred ploščami.

Želje pred ploščami! Te poslušam z zanimanjem in se skušam vanje ob poslušanju čimbolj poglobiti. (Ne vem, zakaj imenujejo te oddaje — plošče po željah, ko je vendar podarek na željah, ne na ploščah. Saj je želj mnogo več kot plošč in je vsaka plošča kar po večkrat plačana in mislim, da ima Radio Ljubljana jako lepe dohodke od tega!)

Poslušam torej želje pred ploščami in se poglobljam vanje.

Svoji skrbni mami Amaliji Suhadolnik želim ob njeni 80. letnici, da bi čakala še mnogo let, hčere Olga, Mimi, Milka, Greti, Lea in sinovi Franci, Marijan, Drago, Darko in Ernest.

Seveda — premišljam — 80 let je že lepa starost in spremiljajo jo razne neveselosti! Rečivo že zapuščata spomin, deset otrok je lepo vzredila, in je prav lepo in prav, da jo radio spomni na vseh teh deset otrok in kako je bilo vsem desetim ime!

Dobremu očku Antonu Prietkiju želim ob njegovemu prazniku, da bi jim bil vedno dober, žena Polona, hčere Tončka,

Lojzka, Urška, Špela in sinovi Janez, Pepe, Miha in Jaka.

Seveda — premišljam — mož ima danes praznik, zavel je v krčmo (kdo bi mu zametil?) in ga ni in ni domov. Pa bi radi žena in otroci, vsak posebej, zbudili v njem (v krčmi imajo kajpak radio, kje ga pa nimajo!) vest; prebujena naj bi ga dvignila izza mize (saj ga imaš menda že dovolj, mrcina!) in prignala domov, da ne bo zapravlil vse plače do zadnje pare z otroškimi dokladami vred! Pa recite, ali ne napravijo za teh obupnih klicih mnogo za družinsko srečo številnih družin!

Skrbnemu očetu Urbanu Mokorelu, davčnemu uradniku iz Ljubljane, čestitajo k njegovim 60-letnici žena Marija, hčere Evzeblja, Marcelina, Veronika ter sinovi Danijel, Izidor in Viktor.

Misel mi blodi okrog in ne znam si čestitke razložiti... Mož vendar še ni tako star, da bi mu pešal spomin, tudi otrok nima toliko, da bi si jim ne mogel zapomniti imen... Soliden je jako in, kolikor ga poznam, ne zahaja v krčme, temveč le v pisarno in spet iz pisarne naravnost domov... Tedaj se mi misel ustavi! Seveda, delo in spet delo, to ga zaposluje in izravnava neprenehoma, od jutra do večera, dan in noč! Skrbli, ki mu jih nalaga služba, mu ne dajo nikdar miru, pa je pozabil celo na svojo 60-letnico, družino in vse svoje otroke. Kako ne bi pozabil kako jim je ime! Mnogi skrbni očete so tako zaverovani v svoje delo, da ne vedo zanje! In je še vprašanje, ali je radio dočel vse njegove otroke in ali ima radio sploh točno evidenco, koliko ima kak mož otrok? J. R.

mu pogovoru. Prosim jo Marika, naj pripoveduje...

Na ognjišču je prijetno prasketal ogenj, po stenah koč so se plazile sence kakor prikazni, zunaj je naletaval sneg. Marko se je s stolom vred pomaknil k ognju in polglasno pripovedoval.

*

Prvi ognjeni krst sem doživel tistikrat. Kolona kakih sto mož je vsa izžepana prispela okrog devetih v hotel. Sobes so bile tople zakurjene, za to so poskrbeli tovariši, ki niso bili v akciji. Kuhar je začel takoj kuhati zajtrk, mi pa smo se zmeslili po sobah.

Lep sončen dan je bil, sonce je bilo toplo kakor v marcu, tako da se je začelo cediti od streh. Med jedjo smo kramljali.

Zmeraj, kadar sem se došle pri obedu grel, je dejal Zajc-Koblar, ki je sedel poleg mene, »sem moral bežati... Nemci so nas napadli in le s težavo sem odnesel cele pe-

Njegovega spomina ni nihče resno jemal. Smejali smo se mu, zadovoljni, ker smo se tako dobro založili, pa sonce je tako prijetno grelo. Bil smo daleč od vasi in šele prvi dan na tem mestu.

Po koslu so vsi, ki so bili v akciji, odšli spat. Tudi jaz se nisem počutil bogve kako do-

Kako bodo oblečeni?

Več pomoči mladinskim domovom

Pred dnevi smo brali v Slovenskem poročevalcu, da je Gospodarski svet zvezne vlade izdal odločbo o pocenitvi rjavca predmoga in lignita za gospodarske potrebe. To je vsekadar razveseljevala novica za sleherni gospodinjstvo.

Lani so pocenitev kuriva uživale tudi naše otroške ustanove, n. pr. vrtilci in internati. V letu 1953 izgleda, da bodo te ustanove morale za bori denar, ki ga plačujejo gojenci za hrano, nabavljati tudi ne prav ceno kurivo. Če sedaj pomislimo, da učenci v internatu plačujejo mesečno od 2500 do 3000 dinarjev, in upoštevamo razliko med letošnjimi in lanskimi cenami, potem si lahko mislimo, da borba za obstanek teh ustanov vendarle ni tako lahka, kot bi si človek predstavljaval. Upoštevati moramo še

eno dejstvo: v internatih so si poiskali zavetja prvenstveno učenci iz hribov, ki jim hribovita zemlja kljub razsežnosti ne daje tistega hektarskega donosa kot dolinska, otroci mnogo gostiteljskih družin in končno enostranske in popolne sirote. Mesečna oskrbovalnina, ki so jo dosedaj dajali okrajni ljudski odbori za popolne sirote, je enaka znesku, ki ga dajejo otroci, ki imajo starše. Zadoštuje samo za prehrano. Kakšna pa je otrokova zunanost, se mnogo premalo brigamo. O tem in zgoraj navedenem bi morali razmišljati odgovorni faktorji ob sestavljanju proračunov za leto 1953 in z večjo odgovornostjo poseči tudi v to s strani okrajnih ljudskih odborov vse premalo raziskano področje.

Darinka

»Na zdravje, tovariši!« je nazdravil vsej družbi tovariš Poldca, ko smo na Silvestrovo opolnoči spet prižgali svetilko. Nekaj študentov je bilo ter drugih fantov in deklet, ki ljubijo planine, sneg in tišino. Vsi so bili razpoloženi, le Breda in Marko ne. Dekle je zaskrbeno pogledovalo fanta. Bil je čemer in je strmel skozi okno.

»Kaj ti je? Zmeraj imaš kaj povedati, nocoj si pa tako čuden.«

Breda ni dobila odgovora. Opaziti je bilo, da Marko v mislih ni pri družbi.

»No... veš kaj«, je postala Breda nestrpna, »če se misliš še naprej kislno držati, pojdem takoj spat!«

»Breda, razumi. Tukaj ne bom nikoli vesel. Vidiš, na gričku, naravnost za to koč, počiva 96 mojih tovarišev. Ni so prav vsi, nekaj jih je malo nižje. Veš, kje je nekoč stal 'Lovčev hotel'?«

»Kaj ne bi vedela, saj grem na smučeh vsak dan mimo. Del zidu še zmeraj stoji kot spomenik. Si bil mar ti poleg, ko so Nemci požgali? Povej, kako je bilo?«

Družba je prisluhnila njume-

Janez Ambrožič NA POKLJUKI...

bro. Toda spati pri belem sončnem dnevu? Samo stražar, ki je stal kakih sto metrov od hotela, in jaz vsa bila pokonci. Premočni čevlji in razcefrana žakljevinca se je parila okrog peči in širila v sobi neprijeten smrad. Nogavic nisi videl, le raztrgane brezoblične cunjice.

Namenil sem se v okolico. Čeprav še mlad in neizkušen, sem vedel, da je partizan že na pol varen, če pozna teren, po katerem se kreta. V živahnem pomenku vsa se z bolničarko Jelko z vzpetine ogledovala po okolici.

Komaj sem prestopil zopet hotelski prag, je zagrmel strel iz brzostrelke. Mislim, da je kdo ustrelil na divjad. Bil smo dovolj daleč od naselij, zato nevarnosti, da bi strel v dolini slišali, ni bilo. V kuhinji, kamor sem se hotel iti odžejat, sem naletel na kuharja, ki je zbežano tekal sem in tja. »Mudi se mu pa, mudi,« sem si mislil, nič hudega sluteč. Komaj sem nastavel usta, da bi pričel piti, zagrmil in v kuhinjo se vsuje toča krogelj. Odbijale so se od betonskih stopnic in zidu. Brnelo je in zvenelo kot

kov in bil sem vrhu hriba, se pravi rešen ognjenega pekla. Bil sem zadnji, ki mu je to uspelo. Vsi, ki so poskusili srečo za menoj, so ostali mrtvi na hotelskem pragu.

Od bataljona, ki je štel med jutranjim zborom 120 ljudi, se nas je zbralo za hribov le 24 s komando vred. Komandantu Drenu so odgovorili živi, čeprav je bil znan kot odličen in drzen borec že od zmage nad Turjakom. Komando je prevzel komisar Stojan. Oprezno smo se splazili Nemcem za hrbet in krepko razredčili njihove vrste. Po trenutni tišini je zaregljalo za našimi hrbti, in že je bil ob meni ranjen načelnik bataljona v levi kolki, namestnik komandirja prve čete pa je imel prestreljno desno ramo. Bili smo v križnem ognju in morali smo se umakniti. Ranjena tovariša smo vlekli s seboj, čeprav so nam bili Nemci vneskopi za petami. Podili so nas s hriba na hrib, po sledi so nas Nemci na smučeh lahko zasledovali. Šele proti večeru smo se združili z drugo četo, ki je imela na hribu svoje položaje.

Fantje so se v hotelu dobro držali, vendar na jurš in na izpad podnevi ni bilo misliti, kajti Nemci so bili v veliki premoči. Kasneje smo zvedeli, da jih je sodelovalo pri napadu okrog 2000.

Z upanjem smo gledali na

krvavo rdečo zarjo, ki se je začela zrcaliti na vršacih Julijskega pogorja. Nenadoma nam je vsem zastal dih. Slab, nekam pritrjen pok in nato vršanje po zraku. Nemci so se poslužili minometov. Jasno je bilo, da so tovariši izgubljeni.

Temo so prodrli ognjeni zublji. Hotel se je spremenil v nekaj minutah v gorečo bakljo. Tedaj je utihnilo streljanje. Nemci so se začeli umikati, vedeli so, da je noč naš zvesti zaveznik.

Nihče od tovarišev, ki so ostali v gorečem poslopju, ni ušel smrti. Naslednji dan smo pokopali ustreljene in zbrali kosti tistih, ki niso popolnoma zgoreli. Samo 17 nas je greblo v zmrznjeno zemljo s trpkostjo na obrazih, odločnih, da maščujemo sorbore.

Nemci so plačali svoj dolg z 814 mrtlic in skoraj 200 ranjencem. Že prihodnji dan, so nam tako poročali iz doline.

*

Marko je za hip umolknil in nato zaključil: »Tistega dne sem prvič gledal smrti v oči in čutil njen dih. Takrat sem tudi prvič v življenju ubjal... Na ognjišču je dogorelo zadnje poleno. Šop isker se je usul proti zakajenemu stroju, ko je Marko dregnil v žerjavico in se vprašujoče zazrl v Bredine modre oči.

Januarja pred likvidacijo - danes pa že lepi uspehi

DELOVNI KOLEKTIV MESTNEGA MIZARSTVA NA KOROŠKI BELI JE V OSMIH MESECIH POVEČAL ZMOGLIVOST ZA 50%

Edino podjetje v jeseniški mestni občini, ki mu je pred letom dni najresnejše grozila likvidacija, je bilo Mestno mizarstvo na Koroški Beli. Podjetje je bilo zabredlo tako daleč predvsem zaradi tega, ker je vodstvo skrajno slabo in malomarno gospodarilo, delovni kolektiv pa se svoje revolucionarne vloge pri upravljanju podjetja do takrat še ni zavedel. Le nekateri posamezniki so opozarjali takratnega upravnika, da podjetje drvi v propad. Stavili so tudi nekaj pametnih predlogov, da bi odstranili grozečo likvidacijo, a so naleteli na gluha ušesa. Delavski svet, ki naj bi rešil to vprašanje, je takrat obstajal le na papirju, upravni odbor pa se je razšel z odhodom nekoga njegovega člana k vojakom. Tako je bil v podjetju edini govor spodar upravnika, ki pa žal ni znal gospodariti.

O propadanju Mestnega mizarstva na Koroški Beli je zvečala tudi javnost. Marsikaj se je govorilo o tem. Tisti, ki jim je socialistično gospodarstvo trn v peti, so brž zagnali vik in krik: »Saj smo pravili, naj pustijo obrt zasebnikom,« in »pomilovali« tehnično opremljeno, a sedaj zanemarje-

no delavnico Mestnega mizarstva. Tudi mestna skupščina je pred letom dni o tem razpravljala. Toda ona je poiskala vzroke propadanja in je predlagala rešitev. Potrebno bi bilo izmenjati upravnika, delavski svet pa prebuditi iz mrtvila. Morda bi potem šlo, dasi je bilo podjetje že v zadnjih zdihljajih in detičito.

Predlog mestne skupščine, dasi ga ni vsiljevala, je sprejel delovni kolektiv. Februar 1952 je pomenil gospodarsko prelomnico v Mestnem mizarstvu. Reorganizirali so upravo podjetja, postavili novega upravnika, delavski svet in upravni odbor sta se zavzela za gospodarstvo, pa tudi sindikalna podružnica, ki so jo ustanovili, je prispevala svoje.

Težav, ki jih je bilo treba premagati, ni bilo malo. Podjetje je bilo skoro brez lesa. Imelo je le nekaj hrastovine. Stroji so bili zanemarjeni; pri nekaterih so bili posamezni deli pokvarjeni in treba jih je bilo nadomestiti z novimi. Nič čudnega! Strojni park je prejel nadzoroval polkvalificiran delavec, ki ga je bilo treba sedaj nadomestiti s kvalificiranim. Pri odstranjevanju težav se

je lotila delavskega sveta, ki ga tvori ves kolektiv, neka ustvarjalna mrzličnost. Svojo delavsko zavest je dokazal zlasti poleti, ko je prejel naročilo Letnega kina Jesenice, da bi mu izdelal v nekaj dneh več sto stolov. Le redkokatero podjetje bi sprejelo tako kratkoročno naročilo. Delovni kolektiv Mestnega mizarstva pa ga je sprejel in sklenil, da bo delal noč in dan, ter se pri tem odpovedal 50-odstotnemu višjemu nadurnemu plačilu. Ta njegova odpoved je pripomogla, da se je podjetje gospodarsko okrepilo.

Tako je delovni kolektiv Mestnega mizarstva že v nekaj mesecih razpršil veselje tistih, ki so se veselili njegovega konca. Ne samo da je rešil podjetje likvidacije, ki mu je grozila še januarja letos, ampak je s svojim delom ustvaril sredstva in jih investiral za nabavo orodja, mehanizacijo obrata in za korenito obnovo žage. Z montiranjem dvigala so pocenili prenos materiala iz strojne delavnice v ročno in obratno. Razen tega so letos ustanovili tudi pleskarsko in črkoslikarsko delavnico.

Stroji, ki so bili prej neizkoriščeni in pokvarjeni, so danes že devetdesetodstotno izkoriščani. Kar je bilo še pred desetimi meseci nemogoče, je danes mogoče. Ko so pred nedavnim razpravljali o delitvi dobička (tudi dobiček so že ustvarili!) so sklenili, da ga bo prejel vsakdo le v višini ene mesečne plače, ostali del pa bodo uporabili za nadaljnji razvoj svojega podjetja. Delovni kolektiv se zaveda, da je podjetju potrebna najprej gospodarska trdnost in da more le-ta edino zagotoviti blaginjo vsakega posameznega člana delovnega kolektiva. Razen tega vedo prav vsi, da je treba zmogljivost podjetja dvigniti najmanj še za enkrat toliko, da bodo lahko zadoštili povpraševanju potrošnikov v jeseniški mestni občini. km

55 ljudi je dalo za 5 milijonov višje akumulacijo

Skromno, toda za naše gospodarstvo pomembno, je prav gotovo tudi invalidsko podjetje »Zvezda« v Kranju, ki obsega parno barvano, kemično čistilnico in tkalnico. Podjetje zanice le 55 ljudi, barva pa za nad 40 tekstilnih podjetij Gorenjske in tudi za ostale predele države. Poleg tega pa, ogromno uslužnostno barva, kemično čisti vse raznovrstne tkanine in ima svoje poslovalnice v Kranju, na Jesenicah, v Škofji Loki in v Ljubljani.

Kljub temu, da je podjetje imelo v prvem polletju precejšnje težave in ni v celoti izpolnilo svojih nalog, se je stanje v drugem polletju znatno popravilo. V tem se predvsem odraža delavsko upravljanje, ki tudi v podjetju »Zvezda« zavzema vse širši obseg. Tako je ta skromni kolektiv po oddelkih že davno izpolnil svoj plan. Barvarna ga je presegla za nad 50 odstotkov. Tudi tkalnica bo visoko presegla svoj plan, saj je letni plan izpolnila že koncem novembra. Tako se je kolektiv kot celota zavzel za

svoje naloge in prispeval precejšen višek akumulacije skupnosti, ki predstavlja nad 5 milijonov dinarjev.

Razen tega so se letos trudili tudi za razne gradnje v podjetju, za kar so investirali okoli milijon dinarjev. V prihodnjem letu nameravajo povečati proizvodnjo in uvesti nove proizvode, predvsem v večbarvnem tisku itd. Podobnik

Pojasnilo

K ČLANKU »NA NASLOV GOZDNE UPRAVE IN ŽELEZARNE NA JESENICAH«

V zvezi s člankom, ki je bil priobčen v št. 51. »Gorenjskega glasca«, vam sporočamo sledeče v pojasnilo. Na zemljišču gozdne uprave ob cesti Jesenice-Sv. Križ je že odprta kamnolom, v katerem je bilo v letošnjem letu napravljeno s strani LOMA Jesenice 480 kub. metrov gramoza, ki je bil porabljen za posipanje gornje ceste. V tem odprtem kamnolomu

je možno napravljati gramoze še več let.

Tov. Lasknik je v kamnolomu prevzel napravo gramoza ter kamnolom pravilno izkoriščal. Domačini pa, ki so napravljali gramoze kasneje, so z nesistematičnim delom, želeč hitrejšega in večjega zaslužka, kamnolom zanemarili. Zato so hoteli kamnolom razširiti v strani, plazoviti in z drevjem poraščeni teren. Ker bi vsled tega postala nevarnost zemeljskega usada, pri čemer bi bila ogrožena tudi cesta, se je gozdna uprava temu uprla in zabranila razširiti na svojem zemljišču kamnolom na ta teren.

Kar se tiče izrabljanja ceste, vrši prevoze lesa LIP, Bled, kateri pa je, kolikor nam je znano, prispeval v komunalni fond OLO Radovljica več milijonov za nabavo, snežnega motornega pluga, ki bo gotovo v korist celi Gorenjski.

Piscu članka bi pa priporočili, da se v bodoče informira tudi pri tistih, na katere je članek naslovljen, da ne naseda enostranskim govoricam in si res lahko ustvari objektivno sodbo.

Gozdna uprava Jesenice

varovalni zavod, da preneha z zavarovanjem konj, kar pa prav gotovo ni v interesu živinorejcev.

G. F. Klanc. — Ali so krave, ki so umetno osemeljene, po telitvi nesposobne za plemo?

Ne! To so prazne čenče, ki so jih raznesli posamezniki iz kdove kakšnih razlogov in brez kakršnekoli utemeljitve. Če bi bilo to res, potem prav gotovo ne bi tako razširili umetno osemenje živine v vseh naprednih kmetijskih državah. V marcu mesecu letošnjega leta bomo dobili prvo tele od osemenjevalnic na Primorskem umetno osemenjene krave. Takrat bodo neverneži videli, da je »umetno« tele prav tako, kot so druga. Še več, mnogo boljše bo, ker je bilo seme od prvovrstnega bika. Naslednje leto pa bodo ovrženi še zadnji »dokazi«, ko bodo iste krave še enkrat telile.

ZADRUŽNI DOM V NAKLEM POD STREHO

Kakor smo že poročali, so začeli lani 15. oktobra z zidavo zadrúžnega doma v Naklem. Delavci in zidarji, ki jih je najela kmečka zadruga, so se zagrizli v delo in kljubovali vsem vremenskim neprilicam in godrnjanju nekaterih odbornikov, ki jim ni bilo prav, da se je delalo tudi med prazniki, čeprav je bilo to potrebno.

Zato imamo danes zadrúžni dom pod streho, ki bo v ponos Naklu in dokaz, da se z dobro voljo marsikaj lahko v kratkem času naredi.

Na Visokem kljub težavam napredujejo

Ko so leta 1948. na pobudo tamkajšnjih komunistov in SKOJ-ovcev pričeli na Visokem z gradnjo zadrúžnega doma, se niso ozirali na oporekanje Studenovih z Visokega, Krišeljnovih iz Luž in nekaterih kulakov iz Olševka. In prav so storili. Danes stavlja zadrúžnega doma že stoji in na Novega leta dan je dvorana že služila svojemu namenu. Kulturno-umetniško društvo je pripravilo lepo prireditev za Staro leto, ko so odprli dvorano. Spet so naleteli na težavo. Dolgo niso mogli pričeti z vajami za nastop, ker sta jim Peter Studen in njegova sestra Katarina kratila pravico do harmonija, ki je bil pred vojno last prosvetnega društva, med

S PRVIH SEJ NOVOIZVOLJENIH ODBOROV

18 milijonov za gradnjo stanovanj v Medvodah

Na prvem zasedanju novoizvoljenega ljudskega odbora je bil izvoljen za predsednika tovariš Franc Mravlje. Za predsednika Gospodarskega sveta je bil izvoljen tovariš Ivan Triler, za predsednika Sveta za prosveto tovariš Jakob Žagar, za predsednika Sveta za zdravstvo pa tov. Andrej Klančar.

Odbor je že na prvem zasedanju razpravljal o najvažnejših nalogah, ki ga čakajo. Tako je tovariš predsednik imel govor, v katerem je obrazložil triletni načrt občine. Ker je načrt zelo obsežen, naj omenimo le nekaj najvažnejših gradenj, ki jih predvideva. V prvi vrsti je elektrifikacija vseh vasi in občini. Zato bodo zgradili večji transformator, ki bo posredoval energijo oddaljenejšim vasem. Vzopredno s tem bodo gradili novo šolo na Topoli, povečali osnovno šolo in gimnazijo v Preski, zgradili občinsko poslopje in cesto Medvođe-Gorčane. Tudi na stanovanjsko stisko niso pozabili. Določili so kredit v znesku 18 milijonov dinarjev za delavce in nameščence, ki žele graditi stanovanjske hišice. V bližini jezera, ki bo nastalo ob hidrocentrali, bodo zgradili moderen hotel s primernim kopališčem itd.

Načrt predvideva še vrsto drugih gradenj, zlasti v kmetijstvu. Celotna vrednost del bo znašala nad 80 milijonov. O vseh teh nalogah bodo novi

odborniki še in še razpravljali, k čemur jih sili predvsem program dviga kmetijske proizvodnje. Prav gotovo pa jim bo-

do pomagali tudi vsi občani in množične organizacije, kajti le tako bodo dela uspešna in koristna. L. Batič

... v Žireh

V sredo, 17. decembra se je prvič sestel novoizvoljeni občinski ljudski odbor. Najstarejši odbornik, kmet Bogataj Janez — Dobenc iz Račeve, je otvoril zasedanje in objavil dnevni red. Odbor je soglasno izvolil za predsednika tovariša Petra Nagliča, čeljarskega delavca, za podpredsednika in obenem predsednika Gospodarskega sveta pa tovariša Franca Kavčiča, delavca iz tovarne »Alpina«. Nato so bili izvoljeni še člani odborniških komisij in svetov.

V imenu OLO Kranj se je zasedanja udeležil tovariš Vinco Žakelj, ki je zapisel vse odbornike. Po poročilu, ki sta ga podala tovariš Naglič in Žakelj je sledila plodna diskusija, v kateri so se odborniki pogovorili o svojem bodočem delu v dobrobit svojih občanov in naše socialistične skupnosti. B. F.

... v Škofji Loki

Novoizvoljeni ljudski odbor mestne občine je imel 18. decembra svojo prvo sejo, na kateri je bil ponovno izvoljen za predsednika dosedanji predsednik Ivan Brodar. Izvoljeni so bili tudi sveti in komisije. Občinski odbor je na prvi seji obravnaval predvsem gospodarsko dejavnost in ugotavljal možnosti za prihodnje proračunsko leto. Poleg ostalih sklepov najtopleje pozdravljamo graditev stanovanjskega bloka, ureditev ceste na postajo in dokočno ureditev zdravstvene doma ter gimnazije.

Novemu ljudskemu odboru želimo mnogo uspehov in tesnega sodelovanja z volivci.

... v Naklem

Novoizvoljeni občinski ljudski odbor v Naklem se je pred dobrim tednom prvič sestel. Razpravljal je o najbolj perečih vprašanjih občinskega območja. Za predsednika novega ljudskega odbora so izvolili tovariša Petra Poličarja, zaposlenega pri tamkajšnji kmetijski zadrugi, delavnega in zavednega človeka, ki je zaradi tega tudi član Zveze komunistov. Izvolili so vse odborniške komisije in določili sestav svetov.

Dobri gospodarji prihajajo iz kmetijskih šol

V primerjavi z napredkom kmetijstva v svetu, tako v Ameriki, kot v severnih in zahodnoevropskih državah, je naše kmetijstvo zelo zaostalo. Medtem, ko pri nas povprečna molznost ene krave ne presega 1200 litrov mleka letno, je v sosednji Avstriji povprečna molznost krav, za katere vodijo molzno kontrolo, po 2.700 litrov. Na Danskem, kjer že 50 let sistematično dvigajo živinorejo z rodovniki, molzno kontrolo, odbiro in pravilno prehrano živine, znaša povprečna molznost 3900 litrov z nad 4 odstotki tolsče. Če bi primerjali hektarske donose poljskih pridelkov, ki jih dosežajo v naprednih kmetijskih državah, z našimi, bi dobili podobno sliko.

Zaradi visoke proizvodnje in nizkih proizvodnih stroškov, ki so toliko nižji, kolikor bolj je razvita mehanizacija, je v teh državah kmetijstvo donosno in rentabilno. Razumljivo je, da se pri delu poslužujejo vseh izsledkov kmetijske znanosti.

V drugih evropskih državah

se je z razvijajočo industrijo pojavilo tudi vprašanje preživljanja čedalje večjega števila ljudi zaposlenih v industriji. Rešitev tega vprašanja je bila v tem, da je manj kmečkega prebivalstva proizvajalo več pridelkov ob podpori hitro razvijajoče se mehanizacije. Pa ne samo odtok kmetijskega prebivalstva v tovarne, tudi splošno naraščanje števila prebivalstva zahteva povečanje pridelovanja hrane ter industrijskih surovin. Po objavljenih podatkih se je v zadnjih 15 letih število ljudi na svetu povečalo za 300 milijonov, medtem ko se je proizvodnja živil povečala le za prehrano 200 milijonov ljudi.

Tudi pri nas se pojavlja z razvijajočo industrijo vprašanje povečanja kmetijske proizvodnje, z istočasnim zmanjševanjem proizvodnih stroškov. Ti stroški so zelo visoki zaradi razdrobljenih gospodarstev, na katerih je zaposleno veliko delovne sile, brez sodobne mehanizacije, ki pa je tudi ni možno uporabljati na malih parcelah.

Ljudska oblast je vodila pra-

vilno gospodarsko politiko, ko je pričela uvajati mehanizacijo, ki bo povečala in pocenila kmetijsko proizvodnjo ter sprostila kmetijsko delovno silo, ki se danes obremenjuje rentabilnost kmetijstva s tem, da zmanjšuje tržne viške. Pri Kmetijskih združenjih, kot pri samih kmetih je v začetku uvajanja mehanizacije, zlasti traktorjev, naletelo na odpor, sedaj, ko so se prepričali, da jim bo traktor koristen pomočnik, jim je marsikje žal, da si ga niso nabavili.

Za napredno gospodarjenje, ki ga bomo morali uvesti, če nočemo še bolj zaostati za drugimi narodi, pa je potrebno dosti znanja, precej več, kot v kateri drugi panogi, ki je ozko specializirana. Zato tudi ne more držati mnenje, ki ponekod še obstaja, češ da je za kmeta dober vsak, tudi tak, ki ni za drugo rabo.

Ljudska oblast je poskrbela za možnost izobrazbe kmečke mladine. Poleg srednje kmetijske šole v Mariboru je ustanovila več nižjih kmetijskih šol. V teh šolah se fantje seznanijo z novimi pridobitvami kmetijske tehnike in mehanizacije ter bodo v raznih oddelkih Kmetijskih združenj veliko koristili. Na Danskem težko dobite kmeta, ki ne bi imel kmetijske šole niti niso redki kmetje z visokošolsko izobrazbo, kmetijsko fakulteto. Pri nas je za obiskovanje kmetijskih šol še premalo zanimanja in so prav v našem okraju zelo redki absolventi kmetijskih šol. Mogoče mlad fant želi v šolo, pa naleti na nerazumevanje očeta, da ga potolaži s tem, da se bo že pri njem na domačem posestvu vsega naučil. Tak fant najbrže ne bo pozabil, da ga je oče prikrajšal za znanje, ki bi mu bilo nujno potrebno.

Da bi omogočili najosnovnejšo kmetijsko izobrazbo tudi tistim fantom, ki jih doma ne morejo pogrešati vse leto, sta OLO Kranj in Radovljica priredila na kmetijski šoli v Poljčah kmetijski tečaj, za katerega sprejemajo prijave Kmetijske zadrüge in osnovne šole. Tečaj bo trajal od 5. januarja do 15. marca.

Razen tega organizira ljudska prosveta po vaseh predavanja in tečaje, kjer predavajo iz strokovnjaki in živinodravnik. Kmetom, zlasti pa kmečki mladini, priporočamo, da se teh predavanj udeležujejo v velikem številu, kar bo vsekakor njim samim v korist.

Dober začetek dvoletne gospodarske šole v Šmartnem

1. decembra je pričela z delom gospodarska šola v Šmartnem v Tuhijski dolini. Še prvi dan pouka je pokazal, kako je bila te vrste šola nujno potrebna, saj je že prvem predavanjem prisostovalo čez 30 prijavljencev. Zadrúžniki v Tuhijski dolini vedo, da bodo njihovi otroci v tej šoli pridobili v času okupacije zamujeno znanje, razen tega pa še osnovne pojme o kmetijstvu, o pravilnem izkoriščanju zemlje, o njenem gnojenju, negovanju poljskih rastlin, o sadjarstvu, živinoreji in travništvu ter pašništvu. Poleg slovenščine, računstva, prirodnoznanstva, zgodovine, zemljepisa in ročnega dela za dekleta, je eden najbolj širnejših in najvažnejših predmetov kmetijstvo in gospodinjstvo. Največ zanimanja pri mladincih je za kmetijstvo, pri mladinkah pa za ročno delo in gospodinjstvo, kar je povsem razumljivo, saj so to bodoči gospodarji in gospodinje.

Prav bi bilo, da takšne kmetijske šole organizirajo tudi ostale Kmetijske zadrüge in tako pripomorejo, da se bo, poleg silnega dviga industrije in razvoja proizvodnih sil, dvignilo tudi naše kmetijstvo na višjo stopnjo. Kajti naš delovni kmet, ki še uporablja nizko in primitivno kmetijsko tehniko v proizvodnji, čuti živo potrebo po modernih kmetijskih strojih, ter agrotehničnih in drugih ukrepih, ki bi dvignili proizvodnjo. Eden od takih ukrepov je tudi Kmetijska gospodarska šola.

Predvideno je, da bodo slušatelji te šole po končanem dvoletnem pouku dobili spričevala, s katerimi bodo lahko nadaljevali študij na srednji kmetijski šoli ali kmetijskem tehnikumu.

Kamniški osmošolci so igrali Dve uprizoritvi Prešernovega gledališča v Kranju

Ob uprizoritvi Finžgarjeve drame „Razvalina življenja“

Preteklo soboto so po dolgih in skrbnih pripravah predstavili kamniški javnosti mladim igralcem osmošolci znano in mnogokrat igrano Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«.

Precej je bilo debate o tem, ali bo dijakom uspelo ostvariti resnično, realistično okolje in vzdušje kmečkega življenja iz polpretekle dobe in prepričljivo odraziti zapleteno dogajanje na vasi. Nekateri so menili, da se dijaki (ki so celo brez odrske prakse) ne bodo mogli vzkveti v skrite utripe duševnosti kmečkega človeka in da ne bodo znali z občutjem in doživeto predstaviti pristnih kmečkih likov Finžgarjeve drame, ter da bi bolje kazalo, če bi si izbrali svojemu življenju in duševni nastojenosti vsebinsko sorodnejšo igro.

Ta dvom in bojazen sta se pokazala za nepotrebna in sta bila razbita že v prvih prizorih predstave. Potrjeno je bilo da je imela režiserka Vidičeva prav, ko se je odločila prav za to dramo.

»Razvalina življenja« je gotovo ena najboljših stvaritev v obsežnem Finžgarjevem dramskem delu. V njej ni samo globoko tragičnega problema ljubezni, ki je bila včasih, predvsem na podeželju, tako pogosto odvisna od muhavosti staršev in od včasih kar banalnega mišljenja, da gre ljubezen skozi želodec in je zakonska sreča odvisna le od bogastva in denarja, ampak ima v sebi močno socialno noto. Na eni strani odraža odurno stremušvo, oduševstvo in skopušvo (Urh), po drugi pa zapeljivost, lenobo in nagajenost k pijanci (Sirk) naših kmečkih ljudi. Kaže nesrečnike, ki jih po strahotnih življenjskih pretrih pahne razbita zakonska sreča v najgobje obup in ki iščejo utehne in pozabe le še v omamah alkohola (Martin, Lenčka). Dalje neizbežen propad ljudi, ki iz najrazličnejših razlogov nimajo dovolj veselja in smisla za kmečko delo in zaradi tega postanejo lahki plen pogoltnih sosedov (Ferjan). Nad vsem tem pa kot senca leži žalostna usoda rojenke Tone. Krivične razmere ji odkazujejo najbednejšo usodo. Podoba te ženske (čeprav jo je Finžgar nekoliko medlo izdelal in ji odkazal le bolj ilustrativno mesto) nam najbolj zgovorno in najbolj obožjujoče izraža gnilobo socialnih razmer dobe, nezavedno krivičnost in slepo zaverovanost v lastni jaz ljudi taktirne družbe in tega najgloblje v rane občečloveških odnosov.

Iz tega vidimo, da vsebinska problematika drame ni tako

zelo preprosta in nepomembna, pa čeprav je pomaknjena v preteklost in direktno ne tangira današnjega časa in današnjega življenja vasi.

Režiserka je gotovo to dobro razumela in zato ji je odlično uspelo interpretirati bistvo pa tudi posameznosti. V vlogi Urha nastopa Zlato Bergant, ki prav dobro predstavlja startkavega goljufa in grabeža, čeprav v nekaterih prizorih nekoliko nejasno in brez občutkov. Njegovo hčerko Lenčko dovršeno podaja Rozka Slapnikova. S svojo preprostostjo, neposrednostjo in ljubeznivostjo v I. dejanju in zadržanostjo, jezljivostjo, obupanostjo in duševno razvrvanostjo v II. dejanju zelo prepričljivo in verno izrazi globoki psihološki preobrat te osebe. Ne toliko pomembno vlogo Tone je sijajno in od vseh najbolj doživeto odigrala Nežka Novakova. Precej napredka je pokazal tudi Mirko Juteršek s svojim Martinom, vendar je včasih nekoliko tog. V ostalih vlogah nastopajo še Terbižanova in Podbevšek, ki so v splošnem vsi dobro izvršili svojo dolžnost.

Če ocenjujemo uprizoritev po celotnem vtisu, ki sem ga dobil, moram priznati, da je bil dosežen odličan nadpovprečen uspeh. Škoda le, da je bilo zasedenih komaj polovico sedežev. Upam, da se bo to pri prihodnji predstavi izpremenilo in da bodo osmošolci nastopili pri nabito polni dvorani, kar vsekakor zaslužijo.

A. Čebulj

Filmi, ki jih gledamo

KEKEC

»Dobra volja jeeeee najbolja...« slišiš iz otroških ust prepevati po ulicah in cestah. Kekec se je našim malim in velikim (tudi odraslim) otrokom priljubil; poznanjo ga vsi, in radi ga imajo. In ne samo to: v Benetkah je dobil prvo nagrado, odkupili so ga Angleži za šolske predstave, predvajali so ga in ga bodo kaj vem kje še vse... Uspeh doma in po svetu.

Kako je dosegel »Kekec« tak uspeh, četudi ni dognano filmsko delo? To ni težko razložiti. Doma je uspel, ker je edini, ker pač ni drugih, boljših. (»Čudežni meč«, edini jugoslovanski otroški film poleg »Kekeca«, je zajet iz čisto drugačnega pravilničnega sveta in je bil pri nas razmeroma malo predvajan.) — V inozemstvu je bil tako navdušeno sprejet, ker je po svoje edinstven v filmskem svetu. Zunaj ne poznajo tega primitivnega, nezahtevnege načina filmske igre in režije, pa jim je bil Kekec všeč, kakor mi vsaj z interesom — če že ne več — gledamo umetnostna prizadevanja starejših, bolj preprostih razdobji, ali kakor nas zanimajo in privlačijo otroške risbe včasih bolj od umetnin priznanih mojstrov.

Zgodba o Kecku in Mojci, Kosobrinu in Bedancu, kakor si jo je pred leti izmislil pokojni Vandot, je ljubezniva, dosti vzgojna in včasih kar duhovita. V filmski interpretaciji je mnogo izgubila, marsikaj pridobila. Vendar se prirediteljem ni posrečilo, strniti Vandotovo razpredeno povest v enotno dramatično zgodbo. Poglavitna slabost predelave je ta, da so nekatere osebe izgubile jasno podobo — zlasti gorski strah Bedanec ni pravi strah, temveč kar pohlevna hudoba. Režijsko najslabšeje so skupinski otroški prizori, zlasti na začetku filma: le nosilci glavnih otroških vlog, v prvi vrsti Rožle in Tinčara, pa tudi Mojca in sam Kekec, so zadovoljivi. Rožletov prtor »Nikoli več mi ne bo rekel — Rožle, ti si cepec...« — je igralski višek filma. V glavnem zadovoljuje tudi Kosobrin (Frane Milčinski-Ježek), najboljši pa je bil kljub vsemu — brez zamere! — Volček. Posebnost filma je, da je tik pred smrtjo v njem še nastopil pokojni Lipah.

Izredna kvaliteta filma je spremna glasba Marijana Kozine.

ŠKOTSKA KRI

Zgodba o Romeu in Juliji, o ljubezni iz dveh sovražnih rodov — prenešana v okolje neke izmišljene, neresnične, prav filmske »škotske«. Vse je ničvredno v tem filmu: plehka zgodba, slaba fotografija, nemogoče barve (gozdovi kot špinača in licea kot pomaranče), slab tempo, frazerski dialogi, bojne in dvobojne scene brez fantazije in spretnosti, enolično jahanje brez konca in kraja. O umetnosti sevé ni govora, a tudi zabave in razvedrila ni, še dolgega časa ti ne prežene.

Godec Miha in divji mož — ilustracija akad. slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gor«

Pripombe k članku

„Vkllesali bomo imena zaslužnih mož“

Seznam imen tistih »velmož«, ki so tu živeli in delali ali pa bili na kak drug način vezani na naše mesto, bo treba vsekakor temeljito pretrsti in postaviti jasen kriterij, kateri imajo mesto na tisti plošči. Po mojem mnenju naj bi bila vkljesana imena samo tistih naših zaslužnih mož, ki so pokopani na starem kranjskem pokopališču in katerih grobove so izravnali, spomenike pa odstranili. Ker je bila za njimi na ta način zabrisana sled, zato naj se ovekovečijo vsaj na tisti plošči. Imena vseh drugih slavnih Kranjčanov, ki so drugje pokopani, nekranjčanov, ki so tu živeli, pa spet drugje pokopani, naj bi se napisala kam drugam.

Uprizoritve domžalske gimnazije

Gimnazija v Domžalah je v zadnjem času zanesla precej živahnosti in tamkajšnje kulturno udejstvovanje. Uprizoritev »Sneguljčice« in koncert v Godenjem domu mnogo obetata. Našo najboljšo mladinsko igro je odlično režirala tovarišica prof. Antonija Senica. Dijaki nižje gimnazije so prav dobro igrali svoje vloge, pevske točke, izvedene pod vodstvom novega domžalskega pevovodje tovariša Habeta, ki se je predstavil že na proslavi 29. novembra, pa so obogatile spored. Prejšnjo soboto je priredil gimnazijski pevski zbor pod vodstvom imenovanega pevovodje in črnuški pionirski mladinski orkester pod spretno taktirko Marjana Binterja pešter koncert. Na sporedu so bile pevske skladbe K. Pahor-

Kljub tej pripombi pa bi kazalo v objavljeni seznam vzeti še takale imena, kakor so n. pr.: Bradaška Franjo, r. v Kranju 1829, zgodovinar. Bradaška Matija, r. v Kranju 1915, slikar. Bleiweis dr. Janez, r. v Kranju 1808, politik in urednik Novic. Graselli Peter, r. 1841, pravnik, ljubljanski župan in poslanec. Sajovic dr. Gvido, vodilen slovenski ornitolog. Sentiner dr. Florijan, zdravnik v Rusiji, raziskovalec kolere. Šmid dr. Valter, r. na Gaštelju, arheolog in univ. profesor v Gradcu.

D. Jenka, S. Miheliča, C. Cvetka, J. Gregorica in M. Kozine ter priredbe narodnih pesmi H. Habeta, T. Senice in M. Tomca. Razen orkestralnih skladb S. Drapala, Čajkovskega in R. Simonitija smo slišali tudi skladbi M. Binterja »Po slovenski zemlji« in »Črnuško korčnico«. Koncert je lepo uspel. Gimnazija je z obema zadnjima prireditvama dokazala, da more in hoče prispevati svoj delež tudi kulturnemu delu na terenu, saj se njen blagodejen vpliv kaže letos že osmo leto na javnih kulturnih prireditvah v kraju.

Na domžalski gimnaziji so tudi pedagoška predavanja za roditelje, ki jih prireja od časa do časa roditeljski svet.

D. P.

Skrb za razvedrilo delovnih ljudi je ena prvih nalog gledališč v industrijskih centrih. Z lahkimi, prijaznimi deli si pridobimo gledališko publiko, ki jo pa lahko pričnemo umetniško vzgajati z zahtevnejšimi deli šele potem, ko jo trdno privežemo nase.

Prešernovo gledališče v Kranju je letošnji repertoar lepo zastavilo: za čudovitimi »Komedijant« je uprizorilo za male in velike otroke »Sneguljčico«, zdaj pa teče Draga Ruth! Kot slišimo, bo sledila v kratkem premiera slikovitega Krogga s kredo in do tu je vse prav. Če bo pa Anouilhova »Colombe«, ki jo zadnji »Gledališki list« PG omenja, Kranju kaj prida vzgojno vplivala na našo publiko, je precej tvegano vprašanje. »Colombe« je sicer francoska umetnina, toda za velike mestno publiko, ki jo že načena blaziranost in nujno sila k psihologiziranju in analiziranju najbolj kočljivih življenjskih vprašanj. Naša zdravna, prisrčna in delavska publika si res ne utegne greniti svojega vstopa v gledališki svet s tako starčevsko dramo. Prosim, vzemite te pripombe kot dobrohoten svet zvestega vašega prijatelja.

Toda poročati moram o »Sneguljčici« in o »Dragi Ruth!« »Sneguljčica«, stara pravljica, je bila to pot skoraj nova. Golčevo besedilo je režiser Dino Radojevič sicer precej zdaj črtal, zdaj dodajal — vendar fabula je ostala nemotena. Nekaj posebnega in novega in celo drznega pa je bila scena in kostimi. Somračni oder ni bil za mlade gledalce dosti pravljičen, vplival je skoraj poostano. Vendar je rešitev odrskega prostora v vertikalo edina mož-

Kratke iz dramske življenja v Kamniku

Dolgo se že sprašujemo, kdaj se bodo igralci podjetja Kamnik prebudili iz zimskega spanja in končno postavili na oder »Celjske grofke«, katere nam obljublajo že vso sezono.

V Nušičevi komediji »Dr« je odlično odigrala glavno žensko vlogo Klare tovarišica Justa Žebaljčeva. Tiskarski škrat je je v prikazu uprizoritve v »Gorenjskem glasu« močno zago del, ko je njeno ime pomotoma izpadlo. Vemo, da ne bo zamerila, ker je bila prezrta, k uspehu ji pa čestitamo.

V Kranju so delovali za narodni prepored in slov. znanost n. pr. tudi: Glaser dr. Karel, gimn. profesor 1875—77, literarni zgodovinar, prevajalec. Pajk Janko, gimn. profesor 1864—67, lit. delavec in buditelj mladine. Mencinger dr. Janez, odvetnik in pisatelj, duša narodnega življenja med 1871—1883. Tavčar dr. Ivan, odvetniški pripravnik pri Mencingerju, pisatelj.

Martinjak Luka iz Šenčurja, narodni učitelj in buditelj mladine. Urbančič Jospina s Turma pri Preddvoru, prva slov. pisateljica.

V Kranju je delovala še dolga vrsta že umrlih zaslužnih mož, ki pa niso po rodu Kranjčani in tudi niso tukaj pokopani. Torej kaj z njimi? V objavljenem članku popravljajte pomote: Smedlniški graščak Ivan Peer ni Oernburg, ampak Pernburg. Koblar je umrl 1928, ne 1923. Valjavec je rojen na Srednji Beli, ne pa samo na Beli, saj so kar tri Bele. Slikar se piše Leyer, ne pa Leyer.

Voglar ni doma iz Kranja, ampak iz Naklega, tudi ni Gregor, ampak Jurij, kar je iz latinskega Georgius.

S. Bunc

Opomba uredništva: Javnost vabimo k razpravi. (Oernburg in Leyer pa sta tiskovni pomoti.)

na rešitev na téh deskah s plitvim horizontom. Bogat dekor in smiselna prostorska dinamika sta bila za velike otroke sicer malkavna, mali otroci pa so zares pogrešali svetlobe in jasnih svetlih barv. Priznati pa je treba, da je scenograf sposoben najti novih poti in da je bil oder zares lep, četudi smo navajeni pri pravilnih uprizoritvah več luči in več okrasja.

Nenavadno bogata kostumacija je prav tako priča, da je naše PG iskalec novih, sodobnih poti tudi glede pogumnih kostumskih interpretacij.

Igralsko sta bila najbolj dognana lika Friceja (Franc Trefalt st.) in Fraceja (J. Eržen). Iz šablonskih burkežev sta naravnost skoraj pravi karakterni vlogi, polni duhovitih domislic. — Prav prisrčna in ljubljiva je bila Sneguljčica (N. Bavdaževa), njena otroškost in prijazna igra sta posebno na mlade gledalce sugestivno vpliva-

de Bavdaževa. Kot da bi bila vloga zanjo pisana! V dvorani smo se zares vsi čudili, kako to, da si jo ni ameriška poročnik izbral za nevesto namesto premo prirsčne pa preveč dostojanstvene Ruth (Klio Maverjeva). Za njo lahke in veseljaške vloge niso. Laže si jo predstavljam v Ibsnu, Gorkem, Shawu, Krležu, tudi v šekspirju — v ameriški komediji pa tudi v domači burki pa nikakor ne. Ta graja gre na rovaš izbora vlog, ne na njen račun, saj je skušala biti srečna nevesta in ji je to tudi nekajkrat uspelo.

Izvrsten sodnik je bil Jela Vajt, star rutiniran naš gledališki znanec. Z neprisiljeno, naravno igro je bil poleg Miriam osrednji uspeh večera. Njegova žena (V. B. Kalanovica) mu je bila dobra partnerka in materinsko čuteča, četudi v nekam premladi in preplepi maski. Mati, ki mož hčere, že sivi. Seveda, ali pa

KULTURA

li, saj je pri otroški predstavi tudi ne! Poročnik (Fr. Trefalt vsa dvorana soigrala z njo in ml.) je zaigral svojo hvaležno sodoživljala njeno usodo že kar preveč na glas.

O drugih sodelujočih le par besed: Lovec (I. Grašič) je igral kot navadno z vso prizadetostjo človeka, ki se vživi v vlogo, Maršal (J. Kovačič) pa je bil prav čemeran pojav; saj to res ni njegov žanr, toda pravi igralec zna zaigrati tudi svoje nasprotje. Škratki so se zelo potrudili, četudi so šli nekoliko preveč v karikiranje. Lep je bil tudi vilinski ples in čarobno ogledalo.

Veliki in mali otroci bodo vedno radi in s hvalečnostjo obiskovali »Sneguljčico«, ki je kot pravljica tako tesno zvezana z otroškimi sanjami vseh naših ljudi.

Druga uprizoritev, »Draga Ruth!«, pa je pravljica naših dni ali vsaj bližnje preteklosti. Časopisje se je o njej že precej razpisalo, saj jo uprizarja vrsta naših gledalščak kar istovremno. Zato kaj dosti modrovanja o tej duhoviti in lahki komediji ni potrebno. Bistveno zanjo je prijazen ton, brez sledov tragičnosti in veder tok zapletov in razpletov nam sicer prikazuje nekoliko tujega, ameriškega družinskega življenja.

Nekoliko sta mi znani uprizoritvi v ljubljanskem Mestnem gledališču in v celjskem Mestnem gledališču, pa tudi filmska interpretacija, ki je šla dosti blizu gledališkega dela. Zato prav lahko rečem, da je naša kranjska Draga Ruth! enakovredna, če ne že boljša kot drugod.

Občutek smo imele v avditoriju tak, da je režiser (Dino Radojevič) našel skoro za vse vloge vzorne interprete, morda razen dveh. Nagajiv in pre zgodaj pameten škrat Miriam je naravnost zaživel v igri. Na-

Da se vrnem spet na uvodno misel: prav je, da PG noče biti provincijski, poldiletanski teater, da išče novih poti v izboru iger, v scenografiji, v režiji, v kostimerstvu in v maski, da je postalo res že kar avantgardistično. Toda pozabiti, da stojimo sredi delavskih množic in da je naša publika še mlada, neblazirana in brez kulturne snobizma, to pozabiti ne bi bilo primerno. PG naj služi vzgoji k pojmovanju gledališke umetnosti in razvedrilu. Bolesni, dekadentni izrastki kapitalističnega sveta niso nujni v naši sredini. Zato »Colombe« nikar!

Č. Z.

Karel Plestenjak

2

Škofjeloški muzej

Tedanja mestna občinska uprava je prejela pismeni predlog za ustanovitev muzeja, ki ga je podpisal devetnajst profesorjev. Predlog je bil sprejet. Po podrobnih pripravljanih delih je bil naslednje poletje že ustanovni občni zbor Muzejskega društva, ki je okrog sebe zbiralo vedno več članov. Tl so leta 1938 začeli zbirati muzejsko gradivo pri meščanskih družinah in po hišnih podstrešjih. Prve predmete pa so ljudje kar sami prinašali. Takoj po občnem zboru društva je staro- loški posestnik Vernik prinesel turški novc, najden pri podiranju hiše. Društvo je svoj namen v polni meri doseglo: zbudilo je v ljudeh zanimanje za novorojeno ustanovo. Dne 27. avgusta 1939 je bil muzej odprt. Začrtani bi bil moral v prvem nadstropju rotovža v prostoru za zamreženim oknom in pogradom, kjer so prenočevali ljudje na odgonu. Naposled pa so mu namenili stanovanjske prostore v drugem nadstropju te stavbe, vendar čisto po naključju. Največ prizadevanj pri ustanavljanju muzeja sta pokazala dr. Pavle Blaznik in prof. France Planina. Zbirke so bile razstavljene v štirih sobah, najmočnejše so bili zastopani celovski spomin.

Po komaj dveh letih življenja je bil muzej prepuščen nemškemu okupatorju. Nastop partizanov so postajali vedno pogostnejši, zato se nemški cariniki niso upali več bivati izven loškega mesta ter se preselili v rotovski muzejske prostore. Stvari so zvozlili in zmetali v kapucniško cerkev, relief loškega ozemlja so pustili na mestu. V to cerkev so že prej navozili starine in umetnine iz obeh samostanov. Tudi rešena oprava dražgoške cerkve, ki so jo Nemci z znanih dogodkih pozimi 1942 razrušili, je bila tu spravljena. Nemci so imeli z muzejskimi predmeti samimi in vsem semkaj navoženim materialom posebne namene. Nekaj dražgoških lesenih kipov je Nemec Loehansen spravil na Tirolsko.

Tržičani se potegujejo za popolno gimnazijo

Javna razprava

Ne očitajte jim, da so slabi

Že v poročilu s tržiškega zborništva, ki ga je v našem času omenil željo Tržičanov, da bi tudi v Tržiču osnovali popolno gimnazijo. V zadnjem času je Ljubljanski dnevnik ponovno omenjal to željo in prizadevanje mestnega občinskega odbora v tej smeri.

Kraj ima namreč vse pogoje za popolno gimnazijo. Tržič je izrazit delavski center. Kar 65 odstotkov prebivalstva živi od zaslužka delavskih rok, 20 odstotkov Tržičanov pa žive nameščenci. V veliki meri priteza tržiška industrija vsa svoja okolica v mesto, saj dela v tržiških podjetjih okoli 2.500 delavcev. Statistika iz leta 1948 izkazuje, da je v vseh bivših okoliških občinah več kot polovica prebivalstva navezana na zaslužek delavskih rok.

In gre nam za to, da postane naš delavec izobražen in široko razgledan, sposoben upravljati svoje podjetje in ime-

urediti, po kateri pač ne bodo sproti študirali tujega jezika, marveč delali naknadno izpite, kar bo marsikaterga izpodneslo, kajti če si »vozač« in izgubi nekaj ur dnevno za pot do vlaka in na vlak, je pač delo v šoli že tako težje kot sicer.

Ne vidimo nobenega resnega vzroka, ki bi onemogočil ustanovitve in razvoj tržiške popolne gimnazije. Sedanje pogoje bi zadoščalo, saj so sedaj popoldne učilnice neizkoriščene. Tudi vprašanje profesorstva kadra bi se dalo rešiti. Že sedaj poučuje na tržiški gimnaziji šest profesorjev, vemo pa, da bi se dalo ob reorganizaciji nižjih gimnazij s primernimi premeštvami morada le dobiti dovolj učnih moči za višje razrede tržiške popolne gimnazije med profesorji, ki sedaj poučujejo na nižjih gimnazijah. Če se ozremo v Kamnik, ki popolno gimnazijo

nem bi razbremenili kranjsko gimnazijo in deloma tudi ljubljansko, kamor se zateka tisti del tržiških dijakov, ki ne zmorejo vsakdanje naporne vožnje z vlakom.

Upamo, da bodo prizadevanja Sveta za prosveto pri tržiškem mestnem občinskem odboru, ki dela v tej smeri, uspešna; želimo le, da bi uspela čimprej, že kar za prihodnje šolsko leto.

Slava Rakovčeva

Na zadnji okrajni mladinski konferenci v Radovljici smo slišali zelo zanimive stvari. Mladina je na primer odločno protestirala proti izjavam in mišljenju nekaterih starejših, »izkušenih« ljudi, čes da je današnja mlada slaba in da se z njo ne da delati. Upravičnost svojega protesta je dokazala zlasti s podatki o sodelovanju mladine v različnih organizacijah in društvih.

Mladina je željna napredka, željna društvenega izživiljanja. Kako bi sicer mogli razumeti, da je včlanjenih v radovljiškem okraju 1066 mladincev in mladink v teledna društva, 795 v kulturno-umetniška društva in »Svobode«, 152 v strelske organizacije, 235 je članov ljudske tehnike, 237 gasilskih organizacij in 1063 Planinske zveze. Skupno je tedaj v navedenih društvih 3568 mladincev in mladink, kar pomeni približno 75 odstotkov vse mladine v okraju. Hkrati z mnogimi dokazi o aktivnosti mladine so mladinci postavili vprašanje: Ali se vsa vodstva društev zavedajo, da je njihova osnovna dolžnost pri krojenju delovni program tako, da bo za mladino privlačen? Če smo objektivni, moramo

priznati, da mnoga vodstva na to le prerada pozabljajo, še več: mladino prerada odvajajo, ne pustijo do besede in do uveljavljanja.

Res, da naletimo tu in tam tudi na slabo, zaletavo mladino, da smo priča njene razuzdanosti, prehrupnega kričanja po cestah ali v gostilnah, da naletimo tudi na moralno pokvarjeno mladino in da nam marsikje njena dejanja močno presejajo. Vendar s tem ni rečeno, da je vsa naša mladež taka. Prav na konferenci v Radovljici bi se vsak lahko prepričal o poštenosti in zdravi moralni naših mladih. Odkrito so se pomenili tudi o napakah v delu mladinske organizacije oz. nekaterih odborov. Mladina se je lotila celo svojega Okrajnega komiteja. Njegov org. sekretar je moral marsikatero grenko požreti na račun svoje nedelavnosti. Pravitako vsi drugi, ki so zanemarjali svoje dolžnosti.

V radovljiškem okraju je 25 delavskih organizacij LMS, 7 šolskih, 30 vaških in 4 organizacije na različnih ustanovah. Od mladih, ki jih je v okraju 5223, je včlanjenih v mladinsko organizacijo okoli 63 odstotkov, kar je vsekakor premalo. Povedali smo že, da se mladina pridno udejstvuje v društvih in organizacijah, žal pa marsikdo, ki je včlanjen v katerokoli izmed naštetih organizacij, ni član mladinske organizacije. S političnim prepričevanjem bodo mladinska vodstva to pomanjkljivost nedvomno odstranila. Seveda pa ne bodo tega dela opravila zlahka, če jim pri tem ne bomo pogali vsi, ki nam je pri srcu zdrav, pošten in napreden na račaj.

IN VZGOJA

ti odgovorne politične funkcije. Ali ni torej vsekakor primerno, da damo popolno gimnazijo takšnim delavskim središčem, kot je Tržič? Saj je tu ne le mesto samo, marveč tudi vsa okolica izrazito delavska.

Okoli trideset letšnjih četrtošolcev je namenjenih v višjo gimnazijo, če bi bila v Tržiču. Sicer bi se nekateri od njih vsak dan morali voziti v Kranj, nekateri bi šli v Ljubljano, nekateri bi študija ne nadaljevali. Ali nam jih ni škoda? Ali ne bi bilo primernejše, da se v Tržiču odpre peti razred gimnazije, namesto da ima kranjska gimnazija en oddelek več zavoljo Tržičanov. Kajti letošnji kranjski četrtošolci se uče še ruščine, v Tržiču pa se uče še angleščina. Torej bi bilo treba za tržiške petošolce osnovati poseben oddelek z angleščino ali pa zapadejo tisti

že ima, vidimo, da je mesto Kamnik po številu prebivalcev precej manjše od Tržiča, da ima danes po komasaciji kamniške občina okoli 7000 prebivalcev, tržiška pa 10.000, da ima Kamnik približno toliko delavcev kot Tržič in da tudi okoliš kamniške gimnazije ni kaj dosti večji od tržiškega okolišja. Saj posejajo že danes tržiško gimnazijo dijaki ne le iz Križev, Kovorja, Dupelj, Sebenj, Žiganje vasi, od Sv. Ane, iz Loma in Doline, marveč tudi z Golnika jih je kar nekaj in iz Leš. V Tržiču je nameršeno uredjen lep dijaški dom, ki more sprejeti pod stvojo streho dijake iz oddaljenih krajev.

Z ustanovitvijo višje gimnazije v Tržiču bi ustregli želji dijakov in staršev, predvsem pa bi z njo pomagali kulturnemu razvoju delavskega razreda, ki je v tržiškem kotu prevladujoči del prebivalstva. Obe-

Spremlstvo dedka Mraza in „Društvo prijateljev mladine“

V Kranju je dedek Mraz imel veliko spremlstvo, čarovnico, Sneguljčico, Friceja in Fraceja, pa vseh sedem škrtov in še Kekca in Mojco po vrhu. Ves dan so hodili in se vozili od terena do terena, od tovarne do tovarne, od ene prireditve do druge. Začeli so okrog devete dopoldne in končali zvečer ob devetih.

Če požrtvovalni dedek Mraz in njegovi odrasli spremljalci vzdržijo te telesni in duševni napor, je hvalevredno in zaslužljivo vse priznanje za radost, ki so jo prinesli našim otrokom. Popolnoma druga pa je stvar z otroki, ki so kot škrtarje, kot zajčki in medvedki bili ves dan na poti, ves dan v snegu in moči pa spet v toplih sobah in dvoranah, sreča najrazličnejših vtisov in dojemov.

Vsa stvar bi bila pravilna, če bi te otroke zaposlili na kakih centralni proslavi, to celodnevno potovanje pa otrokom

Kot v pravljici . . .

Pretekla leta so v Tržiču praznovali Novoletno jelko v glavnem z obdaritvijo otrok, medtem ko je bil letos izrazit poudarek na slikovitosti in pestrosti prireditve. Otroci so vedeli zanje, zato so svoj praznik še bolj željno pričakovali. Aranžerji Novoletne jelke so pripravili najmlajšim najprej semenjs pisanimi stojnicami in zabaviščem s strelščem. Ne bi škodilo, če bi bilo v bodoče vsega tega še več, sejemo pa naj bi trajal daljša časa — vsaj od jutra do večera, če ne kar dva, tri dni.

Otroški praznik, ki ima svoj temelj v naravi sami — 22. decembra se začne dan zopet daljšati, zima pa natrosi snega — so ponazarjali dedek Mraz, Snežena žena s Snežinkami ter Staro in Novo leto. Vsi ti zanimivi gostje so se pomikali ob zažiganju raket in metanju ognja skozi mesto na bajno razsvetljeni grad, kjer je bilo sejmišče in zabavišče. Tu je dedek Mraz presodil delo pionirjev in nagražil pionirske organizacije po zaslugi. Prav tu se je od otrok poslovilo Staro leto in nastopilo Novo.

Na žalost je letos ta del prireditve močno motil dež, videti pa je bilo, da so aranžerji končno ubrali pravo pot. Njihova zamisel bi mogla postati ob tesnem sodelovanju tovarniških kolektivov in s primernimi spojitvami pravi ljudski običaj, saj ima za temelj prvine starodavnih običajev.

gotovo ni niti vzgojno niti zdravstveno v prid.

»Društvo prijateljev mladine« ni izpolnilo svoje dolžnosti in odsvetovalo tak aranžman. Vse otroke je treba rad imeti, ne samo svojih!

Č. Z.

Slepec in grda deklica — ilustracija akad. slikarja prof. Pavla Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gor«

Mladini neprimerno

Tak pripis čisto beremo na lepkih za gledališke in kino predstave. Marsikdo izmed starejših gledalcev ga popolnoma prezre, tembolj ga pa opazi mladina. »Že spet nekaj takega, kar je samo za stare! Pa bi bilo bolj primerno za nas, mlade, saj mi mladi o marsičem vemo, kot pa vedo stari!« vech zadnjič slišal kritično opazko fantiča, starega kakih dvanajst let! Marsikaj o tem vedo povedati še blagajničarke gledališča in kina, a še več o tznajdljivosti povedo vrtarji.

V bivši Jugoslaviji so zasebni lastniki kino-podjetij predstavljali na lepake naslovno opombo zato, da so s tem dvigali interes gledalcev, zlasti mladih, ki so jih zaradi dobička potem nemoteno spuščali v dvorano. Pripis je bil torej le za večji obisk in večji dobiček, zlasti še, ker se je često pokazalo, da v filmu ni bilo ničesar pikantnega, kar bi dražilo itak že bujno domišljijo otroka in mladostnika, torej često le reklama za slab film. Danes sodimo o tem drugače: ni vse za vsakogar v kinu

lahko gleda, pa ne samo, da jih lahko gleda, temveč so namenjena mladim in starim. Tak je bil »Pastir Peter«, je te dni »Robinzon ne sme umreti« in bo za Novoletno jelko pravilnična igra »Pohorska bajka«.

Več je tudi takih staršev, ki peljejo otroke, tuč šoloobvezne, s seboj v kavarno, v gostilno, kjer nekaj časa z velikim zanimanjem opazujejo pijane ljudi okrog sebe, nekaj časa priganjajo starše domov, končno pa zaspe na stolu za mizo, ali pa v naročju. Kako vpliva na šoloobveznega otroka ali slabega otčaka, če vidi nasmejane obraze muzikantov jazza in čuje prekrasno melodijo: »Oj Marička, ti jo imaš...«, ali pa še bolj v skladu s šolo, ko ponosno pojo: »Iz šol nas mečejo, ker smo za nič!«

Le pri ene večerni pitreditvi je po resnem programu v proslavo tega in tega praznika pozval organizator proslave, naj starši odpeljejo otroke domov, ker se prične veselica s plesom. To je bilo na vrtu v Podmežakli, kar zasluži vse priznanje!

J. Tomažič

Tudi na Primorskem so ustanovili Svobodo

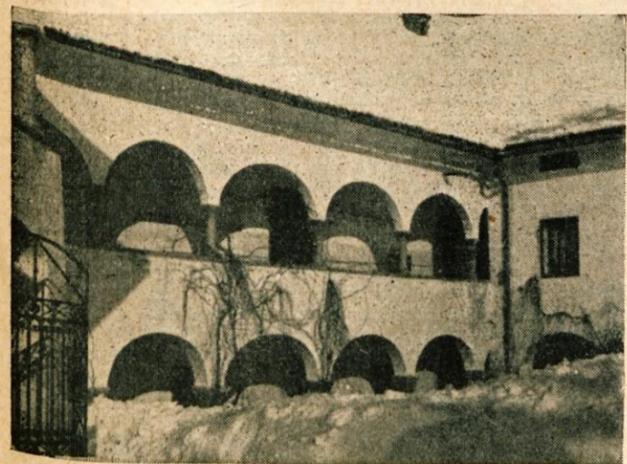
Na ustanovnem občnem zboru DKD »Svoboda« na Primorskem, je bilo med prisotnimi opaziti precej mladine. To dejstvo je zelo razveseljivo, saj daje upanje, da se bo kulturno delo na Primorskem vendarle razvilo. Nov, prostran združni dom bo postal kulturno žarišče tega izrazitega delavskega naselja. V svojo sredo pa bodo morali pritegniti tudi tamošnje kmete, ki zaenkrat še stojijo ob strani.

Po poročilih pripravljalnega odbora, referata o predvojni kranjski »Svobodi«, katere revolucionarno dediščino morajo prevzeti nove, in plodni razpravi, so prisotni izvolili 16 članski upravni odbor, ki mu predseduje preizkušen borec za

delavske pravice tovariš Žerko. Razen dramske, pevske, šahovske in foto-sekcije, ki že delajo, bo »Svoboda« skrbelo tudi za vzgojo delovnih ljudi. Prirejali bodo poljudno-znanstvena, kulturno-prosvetna itd. predavanja, organizirali kmetijske tečaje in pogovore o gospodarskih in političnih problemih.

S prvim uspehom se primorskova »Svoboda« že lahko pohvali, saj je njena dramska sekcija uprizorila z uspehom dramo »Rdeče rože«. To je bila hkrati tudi krstna predstava na novem odru v združnem domu. Želimo, da bi kmalu lahko pohvalili tudi delo drugih sekcij in odsekov.

Po osvoboditvi se je muzej znašel v veliki zadregi za prostore. Iz teh skrbi ga je rešil Mestni ljudski odbor v Škofji Loki s tem, da mu je preskrbel vhodni del puštalskega gradu, kjer je bilo nato opravljenih nekaj zidarstvih del, pozneje

Grad Puštal, zdaj škofjeloški muzej

pa pridobljenih še nekaj sob. Puštalski grad daje muzeju prijazen okvir, kapela s Quaglijevo fresko pa še poseben kulturni pomen. Okrajni ljudski odbor je prevzel znaten del stroškov. Polno razumevanje pa je za muzej pokazalo Ministrstvo za prosveto LRS z izdatnimi denarnimi podporami in strokovnimi nasveti. (Dalje prihodnjic)

Naša reportaža

S pionirji pri vojaki ali Topove smo gledali

V dobrih desetih minutah so bili vsi skupaj. Vsak blok je poslal nekaj zastopnikov in v mrzlem jutru, kar žarijo mala ušesa, se pomika pionirska četa odreda »Milorada Stošiča« proti vojašnicam na Kokričici.

Praznik so imeli naši vojaki — 22. december. Odredni štab je na svoji seji sklenil, da bodo pionirji naši vojski osebno čestitali, vojski, ki je zrasla iz partizanskih odredov.

Pri vzhodu nas zaustavi stražar. Krepek fant z nasmehom na ustnicah pogleda po mladih glavicah, ki ga radovedno ogledujejo od nog do glave in prav tako njegovo puško, najbolj ono mesto, kjer se sproži.

Dežurni steče do komandanta, da mu najavi obisk. Še malo je treba počakati. »Že gre, že gre«, opominjo oni pri vratih. Komisar major Vuković prihaja, stražar na stežaj odpira vrata. Resni majorjev obraz se nasmehe, pio-

nirji ga sprejmejo z: »Zdravo«. Pionirka Lea stopi pred komisarja in v imenu pionirjev Zlatega polja čestita k prazniku ter izroči komisarju supeke rdečih nageljnov. Major Vuković je prijetno presenečen.

»Izvolite, izvolite.« Še vprašanje: »Kaj bi najraje videli pri nas?« in odgovor: »Topove«, pa že prevzame vodstvo major Vuković in vodi najmlajšo četo med borce.

V učilnici smo. »Koliko zemljevidov,« se čudijo pionirji. »Tu prva ofenziva, tam druga, tretja, tu naše gospodarstvo, tu razvoj ljudske oblasti,« razlaga tov. komisar. »Vojaki morajo poznati vse.«

V spalnici redar čisti zadnji kotiček. Postelje so že vse urejene, izgledajo kot bi bile zlikane. Noben kovček niti za pol centimetra ne gleda izpod postelje.

V ambulanti bolni borci dvigajo glave in s smehljajem pozdravljajo začudene male obraze.

»Bi radi videli konje?« »Ja, ja,« odgovarjajo vsi hkrati.

Vstopimo v hlev. Na levi in desni so dolge vrste konj, tako da se komaj vidi do drugega konca. Kar sveti se vsak, pa kljub temu jih borci še urejajo in vrtajo po kopitih, da odstranijo zadnjo smet izpod podkvice. Pionirji štejejo konje, opazujejo vojake pri delu in berejo s tablice imena konj.

»Kje neki imajo topove?« se sliši vprašanje iz pionirske vrste. »Sedaj jih bomo videli.« ga sliši major in zavije proti lopu, kjer pionirji v skupinah obkollijo topovske cevi. Dva borca primeta prvi top in ga postavita pred lopo. Major razlaga, pionir Polde pa že »nišani« in naravna cev proti debelemu drevesu v daljavi. Dru-

gi pionir otipava cev, tretji vprašuje, koliko je top težek, ostali pasejo oči po drugih topovih. S šepetom si pripovedujejo o njihovem učinku.

Napotimo se do naslednje barake. Dva borca sta prinesla puške in naboj.

»Kdo si upa ustreliti?« vpraša major.

»Jaz, jaz, jaz.« Vsi bi radi, le pionirke se odmikajo v ozadje.

Major izbere najmanjšega. Pionirji predlagajo, naj pomeri vrane na drevesu. »Pok!« Vrane se razbežijo na vse strani. Tudi Jurček nato z majorjevo pomočjo dobro »pomeri« in dekleta z rokami mašijo ušesa. Na vrsti je pionirka. S strahom (Nadaljevanje na 7. strani)

Zdravniški nasveti

O razoglavosti

Tov. L. C. — Vaše vprašanje, ali je zdravo hoditi pozimi razoglav, je širšega pomena, ker vidimo mnogo mladine pozimi razoglave. Zato naj bo tudi odgovor malo daljši.

Naše telo se v gotovih mejah lahko prilagodi zunanjemu okolju, vročini, mrazu, vlažnosti itd. Pri tem pa ostane toplota našega telesa neizpremenjena ne gleda na toploto okolja, v katerem živimo. Vsako povišanje ali znižanje naše stalne telesne toplote pa je za naše zdravje in aktivnost telesa nevarno. Znižanje pod 36 stopinj povroča že apatičnost in zaspanost, pod 33 izgubimo spomin, pod 28 spoznavanje in reflekse.

Kako vzdržuje torej človek v raznih letnih časih svojo stalno toploto 36—37 stopinj? Telo samo z določenimi avtomehanizmi uravnava ustvarjanje in oddajanje toplote. V veliki vročini n. pr. se razširijo krvne žile na telesni periferiji, t. j. v koži in podkožju, s tem pride več krvi, pri čemer se zaradi oddaje toplote v ozračje višek telesne toplote zmanjšuje. V akcijo stopijo tudi znojne žleze, ki izločajo svojo tekočino na kožno površino. Tu se ta vhlapi in s tem osveži kožo. Popolnoma nasporno pa reagira telo na mraz: periferne žile se zožijo, njih odprtina se zmanjša in manj krvi se v koži ohlajuje. Istočasno telo povišuje svojo energetske presnavljanje, zvišuje v svojih stanicah one oksidativne procese, ki ustvarjajo toploto.

Imamo kožne predele, ki so v termoregulatorni funkciji posebno aktivni: njih impulzi so bolj nagli in bolj močni in hitreje povzročijo splošno vasomotorno reakcijo. Posebno koža udov, zlasti nog in glave, predstavlja reflektorno cono največjega pomena. Če nekdo izpostavlja mrazu te predele, dočim so ostali deli telesa pokriti in imajo najboljšo toplino, mu pretijo iste nevarnosti, kakor onemu, ki se izpostavlja popolnoma nag mrazu. To nas uči, da moramo že ob prvem hladu pomagati našemu telesu v obrambi pred mrazom tako, da se oblečemo od glave do nog! Ni dovolj obleči volnene majice in zimske suknje, hoditi pa razoglav. Glava je tako izpostavljena mrazu, vlagi in vetrovom. Hoditi razoglav je škodljiva navada, ki povzroči lahko motnje v občutljivem mehanizmu termoregulacije, poleg neposrednih posledic zaradi prehlajenja. Velik del boleznij je povročen po toplotni okvari od nahoda do vnetij čelnih duplin, pljučnic, vnetij živca trigemina, žrelnic, sopol itd. Nikdar ne pozabimo, da ima človeško telo mnogo sovražnikov, ki stalno čakajo, kdaj bi ga lahko napadli in premagali! Zato bomo ravnali pametno, če bomo telesu vedno pomagali in njegovi obrambi, nespametno pa, če bomo radi slabih navad znižali pogoje za očiuvanje zdravja!

Zapomnimo si: prvi hlad je morda najbolj nevaren! Zato se pokrijmo! Od glave do nog! Volnene nogavice in klobuk ali kučno na glavo! Tako se izognemo marsikateri bolezni. Pri tem ne bo trpela naša eleganca.

Pravni nasveti

O plačah pripornikov

N. V. z J. Vaš znanec je bil pred dobrim mesecem odveden v pripor ter vprašujete, kakšne pravice ima do plače pri podjetju, kjer je bil zaposlen kot državni uslužbenec.

Odgovor: Po predpisih zakona o državnih uslužbencih je podjetje dolžno uslužbencu takoj potem, ko je bil priprt, izdati odločbo o odstranitvi iz državne službe (o suspendiranju), ko pa bo prenehal odstranitveni razlog (n. pr. izpustitev iz pripora in povratek v službo ali dokončni odpust iz državne službe), pa nato ukiniti odločbo o odstranitvi. Za čas odstranitve iz državne službe, pa pripadajo uslužbencu, če vzdržuje družino, polovica čistih mesečnih prejemkov in celotni dodatek za otroke. Če pa uslužbenec ne vzdržuje družine, pa mu pripada le 1/2 čistih mesečnih prejemkov. Če bo državni uslužbenec po sodbi sodišča oproščen ali bo kazenski postopek zoper njega še od preiskovalnega organa ustavljen, se uslužbencu naknadno za ves čas odstranitve izplača celotna mesečna plača.

Opomba uredništva: Vabimo vse zainteresirane, naj se oglašijo z vprašanji, ki jih zanimajo. Strokovnjaki jim bodo dali nasvet.

Mojster Tinač

Najbrže ga niste poznali, mojstra Tinača. Dolgo je živel, kakor da je smrt pozabila nanj. Jaz se ga pa spominjam, kakor od včeraj. Široka polna postava v haveloku. Pod širokokrajnim klobukom okrogel obraz z značilnimi potezami, silasto sivo bradico in povešenimi brki. Kakor, da je skrita pod tem havelokom trda in resnična povest Kroke izza ugašanja plavžev. Povest revščine, garanja brez upa, kakor to pozna naš kraj že od bogve kdaj. Mojster Tinač je bil res mojster. Zato je bil že rojen. Njegov rodovnik pozna samo mojstre, resnične in prave, ki z enim očesom spoznajo komplicirani sestav stroja in njihovo kladivo ne udari nikdar v prazno. Nemara ste ga imeli priliko videti pri nakovalu. S kladivom in kosom žarečega železa v kleščah, je potrkal rahlo ob rog nakovala in dal s tem znak, da je v njegovo »vižo« posegla še težka macola prvega pomočnika in nato še drugega. To je bila slika in muzika hkrati. Živa skulptura in ritem pesmi. Vzduh ječi od zamahov in ognjeni brizgi pršijo od žareče gmote. Kladiva in nakovalo pa pojo ubrano, kakor harfa, in gibli kovačev so kakor žlahtni gibi plesalca. To se ne da izklesati in ne naslikati.

Dediščina naših ljudi je tudi šegavost. Tudi mojster Tinač je marsikatero pogruntal. Imel je vrsto pomočnikov in vajencev, ki so mu bili v vsem precej sorodni. Prva nedelja po sveti Ani je »dražgoški semenj« ali »žeganje« na kate-rega romajo tudi Kroparji. Po maši je navadno »ofer« okrog oltarja. V ponedeljek po tem žeganju so ugotovili pomočniki mojstra Tinača, da so žejni in da bilo dobro napraviti ofer za malico. Tinač se ni pustil prositi, pa je stopil k nakovalu ter vzel v roke lopatico s katero je metal oglje na ogenj. Pomočniki so se pa postavili v vrsto in po redu poljubili lopatico in spustili nekaj krajcarjev mojstru pod nakovalo — za — »mal'co«. Zadnji je bil na vrsti vajenec Kajon France,

Črtomir Zorec

Čipkarstvo na Gorenjskem

(Nadaljevanje) Šola za umetno obrt v Ljubljani, ki vzgaja v čipkarskem

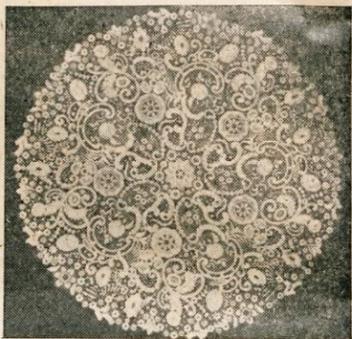

so, izrazito domačo čipko, ki naj bi bila lepa in obenem visoke trgovske vrednosti, torej biti fino čuteč in umetnostno ter zgodovinsko razgledan. Naša ljudska umetnost ima v svojih dragocenih zakladnicah še mnogo žlahtnih prvin, ne samo srčke in nageljnice. Uporabljajne skoraj samo teh motivov vodi čisto do proizvajanja kiča, ki, žal, še vedno tako gospodari v najrazličnejših obrtnih panogah; spomnimo se samo na kričeče poslikane lesene kroznike za »okras« ali kot »spomin« pa na množico keramičnih figuric v »narodni noši«, ki le kvarijo ljudem okus, jemljejo iz žepov drag denar in služijo le za nabiranje prahu.

Prav v tej zvezi je treba omeniti tudi figurarno čipko, ki jo uvaja čipkarski odsek šole za umetno obrt v Ljubljani kot eno od pozitivnih čipkarske likovne tvorbe, saj figuralni motivi ni tako tuji v našem etnografskem arhivu. Slovenski človek ima rad življenje; vse, kar ga obdaja, tudi rad upodablja na vseh svojih izdelkih. Pridnost, ustvarjalna prizadevnost, vztrajnost, skromnost in ljubezen do dela, ki jo kaže večina gorenjskih čipkaric, ki le kvarijo ljudem okus, v škojloškem območju, služijo vse spoštovanje in zahvalo delovnega ljudstva, ki si želi urediti ne le topli in udoben, marveč tudi lep dom, v katerem bo našla nežna, bela klekljana čipka vedno častno mesto.

Sicer s klekljano čipko še ni tako daleč, vendar je bolj poplavo kiča v tej stroki še pred katastrofo zajeziti kot pozneje biti boj z majhnim upom zmage. Dobre volje za izboljšanje kvalitete čipk in za pravilno usmeritev je dovolj tako pri strokovnem osebju kot pri oblastnih forumih. Treba bo le še prepričati širšo množico podeželskih čipkaric, da bodo odkupovalni organi prej ali slej morali začeti ocenjevati in plačevati čipke po kvaliteti in lepoti, ne pa le po številu centimetrov, kolikor pač meri čipka po dolgem in počez.

Konec

ZANIMIVOSTI

RADAR — NAJUSPEŠNEJŠI ČUVAJ

Dolgoprstežem se ne obetajo nič kaj dobri časi. V Londonu so namreč izumili radar, ki takoj neopazno obvesti policijo, če se prikrade v prostor, kjer je aparat nameščen, nepoliticani nočni gost.

BAKTERIJE ODKRIVAJO NAFTO

Nafta pogosto leži zelo globoko pod zemljo, tako da prodirajo na površino zemlje le neznatne količine naftinih plinov. Zato jih je povsem nemogoče odkriti s kemično metodo. Tako so mnoga bogata ležišča nafte ostala skrita vse do zdaj. Nedavno pa so ugotovili, da nekatere bakterije pri hranjenju oksidirajo plinske ogljikovodike iz nafte in so prisotne povsod, kjer je vsaj kak sled naftinih plinov. Na tem temelji najnovejša metoda ugotavljanja naftinih ležišč.

PARIZ — ZVERINJAK

V času hudega snežnega meteža se je zrušil v Parizu šotor nekega cirkusa, ko je krotulka izvajala program z medvedi, levi in tigri. Zverji, rešene rešetk, so se znašle na eni neprometnejših ulic in povzročile strašno zmedo med pešci.

Začel se je pravi lov na divje zveri z zankami, verigami in

vsemi mogočimi lovskimi in dresurnimi pripomočki. Varnost pešcev pa so zagotavljali policajci, ki so blokirali vse ulice.

Ze po eni uri so bile zveri zopet v svojih kletkah, le enega leva — kateremu je sprehod najbrž zelo ugajal — so ulovili precej kasneje, ko se je hotel spustiti po stopnicah do postaje podzemne železnice.

TRUMAN O NOVINARJIH

Na eni zadnjih tiskovinskih konferenc se vprašali Trumana, če bi hotel postati novinar, ko ga zamenja novi predsednik. Truman je to odločno odbil, češ da je te vrste ljudi »že zdavnaj preklel«.

TRGOVINA S SUŽNJI SE NI ZATRTA

»Sunday Dispatch« javlja, da je neki novinar odkril velikopotezno organizacijo trgovine s sužnji v Afriki.

Središče te trgovine je v gorovju Ikvidi, 200 milj južno od maroške meje. Tu nalove sleherni mesec okoli 500 črncev, ki jih prodajajo v Medino in Meko skupno s sužnji iz Eritrije, Abesinije, Kameruna in Ugande.

Lovci v vasi Tinduf, francoski predstraži na meji pustinja, so izjavili novinarju, da hodijo trgovci s sužnji ponoči na lov in sicer v vasi, ki so osamljene.

Inkvizicija

Predsednik italijanske Katoliške akcije profesor Luigi Gedda je obenem tudi direktor časopisa »Iniziativa«, v katerem je nedavno bila napadena televizija. V članku, ki jo napada, so navedeni v glavnem naslednji argumenti:

Prvič, televizija podzavestno človeka navadi, da gleda na življenje površno in le z zunanje plati.

Drugič, televizija zabava ljudi z različnimi predstavami, zaradi česar niso več sposobni za resno delo, učenje in — molitev.

Tretjič, televizija škoduje telesnemu razvoju otrok, ker leti

raje gledajo televizijske slike, kot da bi telovadili.

Zato je časopis pozval vse dobre katoličane, naj se bore proti televiziji.

Ali ni to nekaj podobnega »sveti« inkviziciji, ki je na grmadah sežigala napredne ljudi, iznajditelje in znanstvenike, ki so se drznili dokazovati, da obstajajo poleg Zemlje še druga nebesna telesa, da se Zemlja vrti okoli Sonca itd.? To nas spominja na papeže, ki so prve vžigalice pragraševali za hudičovo delo, ki so obsojali prve železnice in se botali celo proti telesni higieni, češ da je to le oboževanje telesa na škodo duše.

S sodišča

Vinjeni šofer Franc Trampuž iz Črnuč je bil obsojen na 6 mesecev zapora in na dveletno prepoved vsake vožnje z motornim vozilom, ker je v pijani vožnji zbil Pera Tratnika in mu pri tem prizadel lažje telesne poškodbe.

Drago Grdič iz okraja Ogulin je bil obsojen na 14 mesecev zapora, Vlado Bek pa na 1 leto in 8 mesecev, ker sta poskušala prekorčiti jugoslovansko avstrijsko mejo brez dovoljenja.

Zaradi žalitve civilnega pograba, žaljenja naše države in naših najvišjih predstavnikov oblasti, je Franc Pušar iz Dupeljel prejel 4 mesece zapora.

Pred kratkim so bili pred Okrajnim sodiščem v Kranju obsojeni na pogojne denarne kazni planinci, ki so v poletju in jeseni trgali planike. Trganje planik, kakor tudi ostalih planinskih rož, ki so z uredbo zavarovane kot redka flora, je prepovedano. To naj velja kot opozorilo ostalim planincem.

tedaj je mojster neopaženo urno zamenil lopatico in Francetu se je kar pokadilo izpod ustnic, lopatica je bila razbeljena.

Vsako jutro je prišel vajenec France prvi, da je v kovačnici napravil ogenj. Kar v temi je potrkal na vrata in mojster mu je skozi napol priprta vrata pomolil ključ od kovačnice. Tega se je France tako navadil, da je bil enkrat nemalo presenečen, ko je segel namesto po ključu v — nočno posodo. Za to slabo dišečo zamenjavo se je vajenec mojstru revanžiral. Nekaj dni po zadevi s ključem je mojster opazil že zgodaj dopoldne, da postajajo pomočniki vedno bolj trdi in okajeni. »No, no, lepa reč! Kdo pa se dóns ni pokrižal,« je povprašal svojo četo. »Ti, hodič!« je zakrullil za njegovim hrbtom

Zgodbe iz stare Kroke Zapisal mojster Brtoncelj

vajenec France. Zavohal je, da ima v spodnji sobi mojster sodček rebule na pipi, pa je iztaknil v pečni pečnico in znatno posušil sod.

Vsako soboto je imel mojster s pomočniki obračun in tehtanje gotovih izdelkov. Takrat je bil France že pomočnik, pa je že tako naneslo, da je bil večkrat v tednu od dela odsoten. V soboto je imel tudi on obračun. Prinesel je svojo skromno produkcijo »na vago« in naložil sprajad celo vrsto uteži. Seveda jih je bilo preveč. Začne pobirati uteži z »vage«, 5 kg, 10 kg, 20 kg, pa tehtnica še ne potegne.

»O permej zeks! Mojstar to pa na bo prov! Vaga ne špila!«

Mojster vzame pipo iz ust in sarkastično pomežikne: »Kako pa bo špilala, k' je vedno žalostna!...«

Za nekega zbiratelja iz Ljubljane je mojster Tinač zbiral stare slike na steklo. Poslal je kar ekipo svojih pomočnikov

in ti so mu prinesli cele koše starih svetih podob. Seveda je bila »mal'ca« zato precej izdatna. V neki veži na Češnjici je visela posebno velika slika, pa jo kmet ni hotel dati. Temu kmetu so rekli »bog voča«, zato ker je nosil dolgo sivo brado. Toda, ker je širokopleči Jan že precej pogledal v frakelj, je kar mimogrede sunil tisti sliko. Komaj so bili iz vasi, je kmet že pritekkel za njimi in zahteval sliko nazaj. Toda Jan je močičlja zgrabil in ga vrgel po bregu navzdol. V to kupčijo so se potem vmešali še orožniki. Mojster je imel skrbi: »Kaj bo, kaj bo, Jan je vrgel češenskega Sabaota v vodo, samega boga očeta, ali se to spodobi, ali se to spodobi?«

Ko se je ustanovilo pri nas socialistično društvo »Svoboda«, se je Kropa razdelila v dva tabora. Tudi mojster Tinač je rad malo politiziral. »No,« je rekel, »zdej bomo pa tud' pr' nas začel' spet enkrat s tal'ngo. Menda je že sklenjeno. Kar je cerkvenega dobi J-tov Janez. Prihodni teden bo že imov iz bandera hlače za na šiht. Rdeče hlače s cofmi. Čez rt bo pa zapisan' »ora pro nobis«!«

Nova tovarna verig v Lescah je Kropo precej prizadela. Kropa je imela že dolgo staro verigarino, kjer so se varile verige še na roko. Z ustanovitvijo nove moderne verigarne je ta morala prenehati. Tedaj je napravil mojster Tinač preostanim verigarjem v Kropi kratek in jednat nagovor:

»Tok doug ste popal, da ste zapopali!« Ob znanem velikonočnem potresu, ki je znatno opustošil Ljubljano, je tudi Kropa precej trpela. Ljudje so bili vsi zbežani. Pa je prišel mojster Tinač k bratrancu Cenetu s celo družino, v kočari pa je še nosil žegenj — celo potico in gnjat. »Nace, použijmo!«

Ko se je postaril, se je umaknil na svoje. Doma je še malo koval in počival. Sorodnik Jaka ga je tuintam obiskal in se malo pogovarjal z njim. Pa mu ga je žena večkrat zatotila: »Prav za nobeno rabo ni! Na vse kraje nam teče skozi streho, lahko bi malo zlezal gori in popravil. Ali pa, da bi šel v drvošoč in nasekal drva za zimo. Pa se ne zgane nikamor. Samo peči se tišči in fajfo kuri«. Mojstru je bilo takrat, ko ga je žena gonila na streho, že okrog 90 let.

Popis živine - važna gospodarska naloga

Z odredbo predsednika Gospodarskega sveta vlade FLRJ je določeno, da se v času od 16. do 20. januarja t. l. popiše vsa živina, perutnina in čebelni panji po vsej državi. V Sloveniji organizira in vodi popis Republiški zavod za statistiko in evidenco, po okrajih in občinah pa je ta funkcija poverjena popisnim komisijam, ki jih imenuje ljudski odbori.

V popis bodo zajeta vsa državna in privatna kmetijska gospodarstva ter gospodinjstva kmetijskih delavcev in ohišnice članov delovnih zadrug ne glede na to, ali imajo živino ali ne, dalje vse državne, zadružne in družabne ustanove, ki nimajo kmetijske proizvodnje, imajo pa živino, perutnino ali čebelne panje in končno vsa gospodinjstva nekmetovalcev z živino, perutnino ali čebelnimi panji.

Popis živine — akcija zveznega pomena — je bil izveden vsa leta od 1949 dalje, tako da redno zasledujemo razvoj živinoreje, ene glavnih panog našega kmetijstva. Normalen razvoj živine je kakor 1950. leta tudi lani zavrta suša, prav zato je popis zelo važen, da bomo prišli do podatkov, po katerih bo mogoče izvesti vse potrebne ukrepe za uspešen napredek in kvaliteten dvig živinoreje.

Občinske komisije, ki so ime-

novane že v vseh občinah, morajo zlasti paziti na izbiro popisovalcev, ker od le-teh prvenstveno zavisi kvaliteta popisa. Popisne komisije, tako okrajne kot občinske, v kranjskem okraju že poslujejo. V 87 popisnih okoliših bo popisanih okoli 11.700 gospodarstev. V dneih od 9. do 14. januarja 1953 bodo sektorske instrukcije za popisovalce in člane občinskih

Predobro mu gre, zato taka ošabnost

Zasebni pek Alojz Noč s Slovenskega Javornika je pred nedavnim med preklinjanjem nahlulil neko potrošnico, češ naj se ne drenja v lokalno, po kruh naj gre tja, kjer ga ponavadi kupuje. On ga zanjo nima.

Mar njen denar ni toliko vreden kakor vsakogar drugega, čeprav si včasih »drzne« kupiti kruh tudi v prodajalni Mestne pekarnice, ki je vzorno higiensko urejena, medtem ko gospod Noč prodaja kruh v nekakšni veži.

Naš novi ekonomski sistem je delovne kolektive prisilil, da se borijo za tržišče in za kupce. Noču se najbrž za kupce ni treba boriti. Zakaj ne, je uganika, ki bi jo utegnili rešiti, če pogledamo njegovo davčno prijavo iz 1951. leta. Prijavil je namreč le 1.190.380 din brutto prometa in 80.000 din čistega

komisij v Skofji Loki, Železnih (za Selško dolino), v Gorenji vasi (za vsa Poljansko dolino) ter v Kranju in Trzinu. Pozivamo vse, ki imajo živino, perutnino ali čebelne panje, da dajo popisovalcem točne podatke in s tem omogočijo pravilno izvedbo popisa. Kdoroli bi hotel zavirati popis ali dal lažne podatke, bo kaznovan z občutno denarno kaznijo.

Ker danes ne more več izkoriščati - nasprotuje ljudski oblasti

Kdo ne pozna vasi Ljubno pri Podnartu, ki je že od nekdaj znana po čevljarstvu in pečarski obrti. Tu živi tudi mizar Silvester Golmajer, ki pa je znan kot izrazit zagovornik vsega starega in nasprotnik vsega novega, naprednega. Neustrašeno se repenči, da se tej ljudski oblasti ne bo pokoraval. Njegovo sovražno stališče nam bo takoj razumljivo, če pogledamo njegovo preteklost.

V stari Jugoslaviji je njegova obrt najboljše cvetela. To dokazuje dejstvo, da je že tedaj imel svoj osebni avto in kasneje še motor s priklopcem. Kdo mu je ustvaril vse te dobrine? Znan nam je, da je vsak delavec, ki je pri njem delal, prinesel in odnesel s seboj samo kovček, pa čeprav je v 20—25 letnem delu pustil pri njem vse svoje življenjske sile. Imel je samo eno posteljo za dva vajenca ali pomočnika. »gospode« iz Kranja in Ljubljane — za ljudi njegovega sveta — pa je bila ena soba stalno opremljena.

Narodnoosvobodilna vojna je šla mimo njega. Zato se ne čudimo, da je bil vedno pripravljen narediti kovček za nemške žandarje, da pa je z izgovorom »nimam desk« za vrnil proslca, ki ga je prosil, naj mu izdela kovček oz. zaboj, v katerem bi poslal hrano izseljencu, ki je hiral v lageru — v domovini žandarjev. To uslužnost so mu nemški roparji različno poplačevali, kar potrjuje tudi dejstvo, da je že v letu 1942 dobil nazaj svoj radio aparat.

Po osvoboditvi se je vrnil celo v vaški odbor OF. Zakaj in kako, ne vemo. Morda zato, da bi kot »predstavnik oblasti« pripravil sprejem angloamerikancev, katere je pričakoval. Vaščani so kmalu spoznali njegove nakane in ga v avgustu mesecu 1945 niso več izvolili v nov odbor OF.

Človek starega časa pa ni miroval. Treba se je bilo uveljaviti na vsak način. Postal je predsednik fizkulturnega društva v Ljubnem. Isto funkcijo je imel že v stari Jugoslaviji. Takrat je znal pridobiti ljudi za telovadbo in drugo delo, toda sedaj je šlo vse po zlu. Ni bilo ne telovadbe in ne drugega dela, skrbel je le, kako bi več dobil za prireditve v domu in za travo, ki je bila na parceli zraven gasilskega doma. Takoj, ko mu je ljudska oblast vzela možnost nadaljnega izkoriščanja, pa se je pokazal v pravi barvi. Če je popreje javno priznaval našo ljudsko oblast in na skrivaj pričakoval Amerikance, pa je sedaj odprto izjavil: »Jaz se tej oblasti ne bom pokoraval.« Zato ni čudno, če je dobljene rekvizite (čevlje) dajal osebnim znancem — sicer članom,

toda tudi takim, ki so bili le podporni člani. Tako je slabil organizacijo in jemal voljo dobrim članom. Ob priliki proslave, ki jo je organizirala ZB, je hotel imeti plačano najemino že po dveh urah po pričetku prireditve. Zaradi visokih stroškov, ki jih je zaračunal prosvetnim društvom, lahko trdimo, da je kriv, da se kulturno delo v Ljubnem ni bolj razvijalo. Druge družine prav iz teh razlogov niso gostovale na njihovem odru. Tako je bil dom zapuščen in ni služil svojemu namenu. Seveda je to zagovarjal takole: »Vsemu pofelnu ni treba hoditi na predstave, razen tistim, ki imajo denar.« To ni samo navadno podcenjevanje, pač pa je v tem izražena mrznja — sovražstvo proti delovnemu ljudstvu. Še več! Zasmehovanje njihove enakovrednosti, posebno kot samoupravljavcev v gospodarstvu in ljudski oblasti.

Njegov odnos se jasno odraža tudi v plačevanju davkov in drugih obveznosti do skup-

nosti. Bil je primer, da je utajil zalogo lesa in drugega materiala, ko je bilo treba plačati tržni dobiček. Kontrola je nato ugotovila, da ima 61 m³ lastnega, za ostalega pa je dobil potrdila od kmetov, da je njihov. Kako nelogično! Zakaj ni sam takoj prijavil svojih 13 kub. metrov lesa? Zakaj ni prijavil tudi ostalih 52 m³ kot last kmetov?

Frontna organizacija ga je zaradi tega izključila iz svojih vrst. Kajti njegovo delo ni vredno člana Socialistične zveze delovnih ljudi. Dve leti že ni šel na noben sestanek in ni plačal članarine. Klevetjal je ljudsko oblast in ni izpolnjeval obveznosti do nje. Zato ni čudno, da so ga zapustili celo njegovi tovariši iz stare Jugoslavije.

Ker se ni udeležil letošnjih volitev, naj ne misli, da je delovno ljudstvo s tem kaj izgubilo. Ne, prej dobilo, ker vsaj ve, kje je njegov sovražnik, in kje se je treba boriti.

K. I.

ni. Obvezniki predvojaške vzgoje, vključeni v aktiv LMS Trebija, so dobili v jesenskem taborenju zadovoljive ocene, 70 odstotkov pa pismeno pohvalo. Mladina se redno udeležuje prostovoljnega dela na gradbišču zadržnega doma v Trebiji in je že do sedaj napravila nad 450 ur.

Tudi ob proslavah narodnih praznikov je mladina pokazala svojo politično zavest. Povsod je sodelovala in njej gre zaslužna, da so proslave bile uspešne in dostojne. Prav posebej pa se je izkazala v predvolilni kampaniji. Po svojih močeh in sposobnostih je pomagala množičnim organizacijam pri agitaciji za izbiro najboljših kandidatov, pri agitaciji za udeležbo na volitvah in krasitvi volišč. Krona dela je bila stoostronska udeležba vseh mladincev na volitvah že v zgodnjih jutranjih urah.

Trebijska mladina postaja politična sila. Pričela se je boriti za izvedbo nalog, ki si jih je začrtal VI. kongres ZKJ. Sprejela je program dela, ki so ga sestavili mladinski aktivisti okraja na svoji letni konferenci. Ob podpori Zveze komunistov ji bo prav gotovo uspelo vse naloge izpolniti.

Povsem razumljivo je, da organizaciji še ni uspelo odpraviti vseh pomanjkljivosti. Vendar smo prepričani, da ji bo to uspelo, če bo nadaljevala z istim poletom in dobro voljo, ki jo je doslej pokazala. Člani LMS so najodločneje sklenili, da bodo v obdobju tekmovanja za V. kongres LMS pritegnili v organizacijo vso mladino, ki je še danes izven in pod vplivom reakcije. S političnim prepričevanjem ji bodo skušali odpreti oči in jo v svoji sredi prevzgojiti. Trebijska mladina je na dobri poti, da postane odločujoč politični faktor svojih vasi.

F. G.

Naj živí! Naj živí! Naj živí!

naša socialistična domovina:« so si nazdravljali šestdesetletni pa tudi osemdesetletni in še starejši upokojeanci in upokojenke.

Naj živí!

Prijetni večeri po naših vaseh

Zene v preddvorski občini delajo kakor pridne mravljice in ne počivajo. Razveseljiv je delovni polet po vseh vaseh. Kot so sklenile, so po vaseh organizirale tečaje za ročna dela in šivanja, za to so se predvsem navdušila dekleta. V vsaki vasi so dobile večjo tiho umetnico za ročno delo in jo zaprosile za pomoč.

Najprej so začele v Tupalčah. Tam se zberó dvakrat tedensko. Micka Valjavčeva in tovarišica Francka jih učita vseh vrst ročnega dela. Tudi šivale in krojile bodo. Do dvajset deklet se zbere pri Rovacih in ura že odbije pol enajstih, pa bi še rade ostale in delale.

Dekleta, ki obiskujejo tečaj v Preddvoru, prihajajo z Brega, Nove vasi, Mač in Potoč. Imajo dežurne, ki morajo po-

skrbeti, da je peč topla, zadostna luč ter prostor pospravljen in očiščen. Sobo so dobile pri Arneževih.

Na Zgornji Beli dekleta plečejo in vežejo. Uči jih Karičeva mama. Tudi šivale bodo. Če jim kak dan odpade, ga nadomestijo drugič. Za razstavo bo treba pripraviti čimveč ročnih del. Bodi se tudi Srednja Bela, pripravljajo se dekleta v Bašlju in Hrašah.

Koliko veselja in želje po znanju!

Tečaj bo trajal zimske mesece, v marcu ob prazniku žena, pa ga bo zaključila prireditev in razstava.

K. L.

Miha Klinar

Nini sladkosneda

Ko zapal je sneg, Nini je dejala: — Očka, tja na breg mokica je pala.

Bolje, da sladkorček

bi mi ga nabral. Janezek sosedov bi mi ga nabral.

To bi se sladkala!

— in je obmolnila, skozi okno drobni ročki pomolila.

Nipi sladkosneda

je snežinko ujeta, pa se raztopila zvezdica je bela.

Novoletna jelka in dédek Mraz

V Medvodah

Medvoške žene, in dekleta so s pomočjo političnih, prosvetnih in tovarniških delavcev pripravile svojim otrokom prísrečno Novoletno jelko. 200.000.— din so žrtvovali Medvodčani za to, da je bila nabito polna dvorana Zadržnega doma v Medvodah ob prihodu dedka Mraza, v spremstvu Sneguljičice, škratov in različnih gozdnih živali, res lepo okrašena in bogata daril.

V Kranju

V torek, 30. decembra popoldne se je zbralo v kino dvorani »Iskre« v Kranju nad 250 otrok padlih borcev k praznovanju Novoletne jelke. Prišli so na povabilo mestnega odbora Zveze borcev, ki je pripravil za njih prav lepo presenečenje. Vsi so bili lepo obdarjeni, saj

Naša reportaža

(Nadaljevanje s 5. strani)

hom in nerodno prijema puško, toda predno jo dobro drži, se že razleti krogla v zraku. Največji pionir pomeri celo iz mitraljeza.

»Kdaj bomo zopet prišli?«, vprašujejo pionirji, ko odhajajo proti izhodu.

»Poletit boste šli z nami na vežbe,« objubi major Vuković, ko nas spremlja proti vratom. Tu se pionirka v imenu vseh zahvali za vse, kar so videli, tovariš komisar pa za obisk in čestitke, nakar se zadrsejo otroci po zaledeneli cesti proti domu.

Spotoma še vedno komentirajo vtise, ki so jih pravkar dobili in ki jim bodo morda ostali v spominu prav do tedaj, ko bodo sami poklicani za čuvanje naše socialistične domovine.

(Jan)

GORENJSKI PIONIR

Dijakom III. razreda gimnazije na Koroški Beli, pa vsem drugim tudi

Ljubi prijatelji z Jesenic!

Odgovarjam na Vaše vprašanje, ali ne bi raje kazalo obdržati stari naslov.

Gorenjski glas je pač glas, ki prihaja od nekod z Gorenjske. Glas Gorenjske pa je že drugačen pojem. To je glas vseh delovnih kolektivov tovarn, šol, glas vseh naših dolin in planin — to je vsa Gorenjska. Gorenjski glas je n. pr. lahko tudi glas vsakega tistega Gorenjca, ki ponoči glasno izraža svoja, z vinom izzvana čustva. Glas Gorenjske je pa vse kaj drugega. Razsodite sami!

Rečemo: maršal Jugoslavije J. B. Tito, ne pa jugoslovanski maršal Tito. Sila viharja ni isto kot viharna sila, ljudski glas ne, kar glas ljudstva, vsak ameriški glas ni »Glas Amerike« itd.

Upam, da Vam je razlika jasna. Pišite prav kmalu, Vas bom iz srca vesel!

Vaš Kosobrin

V Trzinu

Trziški kino je poklonil pionirjem tri brezplačne predstave za Novoletno jelko. Lepo so se dogovorili uprava kina in šolska vodstva in je ravnateljstvo gimnazije objavilo dijakom, da imajo predstavo na Novo leto ob pol devetih, upraviteljstvo osnovne šole pa, da je za šolarje z osnovne šole predstava na Novo leto ob pol enajstih.

In so prišli prvi ob pol devetih in čakali na edino predstavo ob desetih, drugi pa ob pol enajstih in — so pač pol filma zamudili!

V Kamniku

Dijaki kamniške gimnazije so praznovali Novoletno jelko s prireditvijo, ki jo je vsak razred organiziral zase. Nekateri razredi so pripravili prav zanimiv in izviran program. Tako je n. pr. V. a razred povabil na svojo prireditev vrstnike s poljanske gimnazije, ki so se seveda z veseljem odzvali in preživeli lep popoldan s kamniškimi tovariši. Pohvaliti moramo tudi IV. a razred, ki nas je presenetil z lepo sestavljeno izvirno pravljico igrjo.

V dijaškem internatu v Kamniku je v oskrbi največ otrok padlih borcev in vojnih otrok. Mednje je letos prišel dedek Mraz kaj svečano in jih tudi bogato obdaril. Gojenci pravijo, da jim bo ta večer ostal v nepozabnem spominu, saj so se jih spomnili delovni kolektivi: »Induplatik« Jarše, »Podjetje Kamnik«, »Svilanit«, Tovarna usnja, Mestno podjetje »Meso« in »Petrošnik«, vsi iz Kamnika, ter tovarna upogojnega pohištva »Stok« na Duplici, ki so dedku Mrazu izročili bogata darila za njih, za kar se mlada srca iskreno zahvaljujejo.

Prispevek jeseniške železarne za Jelko

Otroški praznik je bil na Jesenicah prav posebno svečan. Delavci jeseniške železarne so dokazali ljubezen do najmlajših s tem, da so prispevali za otroška darila kar 600.000.— din. Izkazala pa so se tudi druga jeseniška podjetja bodisi z denarjem ali blagom.

K otroškemu veselju je doprinelo svoj delež tudi mestno gledališče, ki je v tem času uprizorilo v režiji prof. J. Tomaziča spevoigro »Pohorska bajka«, medtem ko jih je mestni kino zabavaj s pravljico igrjo »Rdeča kapica«, lutkovna sekcija pa z novo naštudirano lutkovno igrjo.

GORENJSKE

Novice iz Kranja in okolice

Z Jesenic in dolin obeh Sav

NOVA PLANINSKA POSTOJANKA

Konec decembra je planinski aktiv »Poštar« v Radovljici imel prvi redni občni zbor, na katerem je izločil uspehe enoletnega dela. Aktiv združuje 75 planincev iz Radovljice in okolice, ki so zelo marljivi v razvijanju planinarstva v naših krajih. Z nekimi od njih je sodeloval pri napeljavi telefonske linije iz Kranjske gore na Vrščič (1615 m), tako da je že lani na tej privlačni planinski točki zabrnel telefon, kar je posebno važno za gorsko reševalno službo. S svojim članstvom je tudi obnovil razpadajočo graničarsko karavlo pod Solno glavo nad Vrščičem. Ta planinska postojanka, odkoder je krasen razgled na Julijce, Karnske Alpe in na Visoke Ture, je bila že konec julija izročena svojemu namenu. Mesec dni pozneje pa so v postojanko napeljali tudi elek-

trično luč od Tičarjevega doma na Vrščiču. Postojanka ima jedilnico, kuhinjo in sobo za nočenje 10 oseb. V letošnjem letu pa nameravajo to postojanko dokončno urediti in jo opremiti tako, da bo privlačna za vse planince. Njena otvoritev bo združena s proslavo 60 letnice ustanovitve Slovenskega planinskega društva v Ljubljani in 50 letnico PD Jesenice. Matija Sušnik

TEČAJI PROTILETALSKE ZAŠČITE ŽELEZNIČARJEV

V zadnjem času so jeseniški železničarji organizirali več tečajev, na katerih se seznanjajo z navodili o protiletalski zaščiti, ki so svojstvena v železniškem prometu. Pri nas je železnica še vedno glavno prometno sredstvo, katerega se poslužuje civilno prebivalstvo in ljudska armada, bodisi v mirni ali vojni dobi. Zaradi tega je potrebno, da so tudi vsi

železničarji temeljito seznanjeni z našo moderno tehniko obrambe pred zračnimi napadi.

Doslej so tečajniki jeseniškega vozlišča že predelali kemijsko, tehnično in splošno organizacijsko snov protiletalske zaščite, dočim je snov iz sanitetne službe še v proučevanju. Vsa predavanja so prilagojena razmeram železniškega prometa, nakar jih tudi praktično dopolnjujejo na samem terenu. Razveseljivo je, da se velika večina železničarjev zaveda pomena teh vaj in tečajev, saj se jih zelo vestno udeležujejo in na njih sodelujejo.

VASICI NEMILJE IN NJIVICA STA DOBILI ELEKTRIČNO LUČ

Vaščani vasic Nemilje in Njivica v besniški občini so v soboto, 27. decembra praznovali velik dogodek: v njihovih 22 domovih je prvič zasvetila električna luč. K elektrifikaciji vasi so mnogo prispevali sami vaščani. Razen zbranih gmotnih sredstev so vaščani opravili nad 850 prostovoljnih dni dela. Napeljavo 3 km daljnovo- voda, trafopostajo in 3,5 km omrežja so dokončali v kratkem času treh mesecev. Pri vseh teh delih imajo mnogo zaslug tudi monterji DES iz Kranja.

Elektrifikacija vasic pa še ni povsem končana. Zdjaj so dobili samo hišno razsvetljavo, dočim bodo v kratkem začeli z deli za uporabo toka tudi v gospodarstvu.

ZARADI PRAZNOVERJA UNICIL HISO IN GOSPODARSKA POSLOPJA

Slavko Studen je imel lepo hišo z gospodarskimi poslopi na Cerkljanski Dobravi. Pišem: »Imek«, kajti vse to mu je uničil požar, ki je 6. t. m. nastal po lastnikovi krivdi. Po praznovorni navadi, ki se

je še obdržala pri nas na deželi, je na dan, ko v starih kotedarjih beremo: »Sveti trije kralji«, nosil kadijo po vsem domu in z njim kadi ob vseh voglih — v verskem prepričanju, da mu bo to prineslo srečo in božjega blagoslova in odgnalo od hiše vse nadloge in skrbi.

Pa je šinil »blagoslov« v obliki iskre med slamo. Ta je nekaj časa neopazno tepla, nato pa nenadoma vzplamtel. Po-

zar se je naglo širil. Vso noč ga ni bilo mogoče pogasiti. Da bi bila nesreča še hujska, ni nikjer v bližini kake večje vode. Zato gasilci, ki so kmalu prihitali iz okoliških vasi, kljub vsemu prizadevanju niso imeli uspeha. Zmagal je požar.

Popolnoma je zgorela hiša in vsa gospodarska poslopja s pritklinami. Škoda, ki je nastala zaradi gospodarjevih verskih predsodkov, cenijo nad dva milijona dinarjev.

Pred sodiščem v Kranju

Miloš Korošec iz Srednjega Bitnja pri Kranju je iz nezaklenjenega stanovanja kapetana Franja Špeha odnesel 4600 dinarjev in 100 industrijskih bonov, kar je potem zavrnil. Za to dejanje je bil obsojen na 1 mesec in 15 dni zapore.

Frančiška Bezljaj, Ljudmila Novak in Božidar Oselj, vsi doma iz občine Smlednik, so bili obsojeni in sicer Bezljajeva in Novakova na 8 mesecev, Oselj pa na 1 leto zapore, ker so pomagali nekemu sumljivemu Beograjčanu pobegniti preko državne meje v Avstrijo.

Franc Bidovec, Angela Konec in Frančiška Jauh, uslužbenki KZ v Goricih, so s svojim nemarnim in brezvestnim delom povzročili zadrugi primanjkljaj za cca 500.000 dinarjev, ter so bili obsojeni: Bidovec na 2 leti, Konecva na 1 leto in Jauhova na 3 mesece zapore.

Lidija Sodnik in njen mož Maks Sodnik iz Senčurja pri Kranju sta na svojem domu napadla okrajne davčne izterjevalce in jim onemogočila izterjevanje, zato je bil Maks Sodnik obsojen na 2 me-

seca zapore, Lidija Sodnik pa na 1 mesec in 15 dni.

Pavel Eržen iz Britofa pri Kranju je ob priložnosti, ko so se pri njem službeno mudili davčni izterjevalci zaradi neplačila davka, zmerjal davčne izterjevalce, obenem pa blatil našo državo ter je za tako postopanje prejel 10 dni zapore.

Iz Domžal

ZELEZNIŠKA NESREČA NA RODICI

Pred kratkim se je proti večeru in zaradi megle pripetila na železniškem prelazu na Rodici prometna nesreča. Tovorni avtomobil, ki je bil naložen z gramozom, je zadel v tovorni vlak, ki je pripeljal iz Ljubljane. Zaradi prisotnosti strojevodje nesreča ni zahtevala nobene človeške žrtve. Šofer je dobil le nekaj prask.

Pametno bi bilo, če bi na tem prelazu železniška uprava postavila zapornice.

MLADINSKI AKTIV NA VAJENSKI SOLI V DOMŽALAH SE JE RAZGIBAL

Te dni se je mladinski aktiv na vajeniški soli v Domžalah lotil velikega dela na kulturnem in telesno vzgojnem področju. Ustanovili so mladinski pevski zbor, ki ga že vodi prof. Habe in dramski odsek, kateri bo v kratkem začel z delom. Prav tako mladinci vajeniške šole že marljivo vežbajo v telovadnem odseku, ki ga ima ta mladinski aktiv.

V službo sprejememo: dva trgovska pomočnika izključno železniške stroke. Pismene ponudbe na naslov: trg. podjetje »Železnina«, Jesenice.

PREKLIC

Branko Urbanja, Mekinje št. 9, preklicujem, kar sem govoril o Otonu Finku, šolskem upravitelju v Kamniku-Perovem, in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

PREKLIC

Ni res, da je Jože Pokljukan pripeljal Fani Vehovec voz drv za posredovanje pri znižanju davkov. To trditev sem izrekel zaradi napačnih informacij in se Vehovec zakvaljujem, da je odstopila od tožbe. Franc Murnik, Struževo, Kranj.

PREKLIC

Podpisani Potočnik Franc, posestnik v Krivem brdu št. 11, preklicujem vsako obdolžitev in vsak sum, ki sem ga izrekel napram družini Ranta Franceca na Zgornji Luži št. 2 glede svoje izgubljene denarnice.

ZAHVALA

V nadvse prijetno in častno dolžnost si štejem, da se zahvalim dr. Janku Hafnerju, zdravniku-specialistu v Kranju, za njegovo nesebično nego in skrb. Z ugotovitvijo bolezni v glavi in z uspešno operacijo me je rešil — o tem sem trdno prepričan — težkih muk in prežgodnje smrti ter mi vrnil sposobnost za delo.

Ivo Gašperšič l. r.

strojni ključavničar, Kropa

Iz tržiškega kota

TRŽIŠKI KINO RES NE VE VEČ, KAKO IN KAJ!

Ravnateljstvo gimnazije je z objavo na oglasni deski dovolilo svojim dijakom obisk filma tega in tega. Pa so dijaki vpraševali: Ali je obisk tega filma res dovoljen, ko je napisano v izloženem oknu kina »mladinci neprimeren«? Komaj smo jim dopovedali, da topot smejo v kino.

Pa smo staknili glave, kako bi, da ne bi v bodoče ne prišlo več do takega paradoksa...

Pa smo brali za naslednji film v izloženem oknu kina označbo: »mladinci primeren« — in so dijaki drli v kino (ne da bi čakali na objavo na oglasni deski), čeprav je bil film zanje docela neprimeren!

Kranj dobi novo telovadnico

PRED OBČNIM ZBOROM DRUŠTVA PARTIZAN

Marsikak izgovor za jalovost telesne vzgoje v Kranju je šel na rovaš telovadnice. Nimamo prostorov! — je bil večer refren. Sedaj bo temu konec. Še ta mesec bo dokončana nova telovadnica v gimnaziji, ki jo po lastnih načrtih opremlja »Elan«. Prav gotovo pa s tem še ne bodo odpravljene vsa pomanjkljivosti. Društvo Partizan bo moralo temeljito razmisliti, kako bo novo telovadnico koristno izrabilo. 14. t. m. bo občni zbor društva, ki bi ga bilo treba posvetiti v prvi vrstvi vprašanju: zakaj je mladina — predvsem delavska — tako maloštevilno zastopana v društvu? Ali morda ne leži nekaj krivde na vodstvu, ki je forsiralo le telovadbo? Tudi vodniški kader je bil morda preveč okoren (omejeval se je le na orodno telovadbo)? Z boljšo organizacijo in pestrejšim programom (več športnih iger, atletike itd.) bi bil uspeh zasiguran.

Marsikaj bi bilo vredno še omeniti, žal pa je prostor skopo odmerjen.

Vrhanov smuk na Jezerskem

Tudi letošnje zimsko sezono je smučarski klub Jezersko odprl s tradicionalnim Vrhanovim smukom. Udeležba je bila slaba s strani domačih smučarjev, dočim so se tekme prav v lepem številu udeležili člani smučarskega kluba »J. Rus« z Bleda.

Rezultati tekmovanja so sledeči:

Med člani je bil prvi Franc Šmid (Bled) s časom 2,10,2; med mladinci Venci Karničar, 2,21,2 (Jezersko), med mladinkami pa Romana Kastrun s časom 3,25 minute.

„Gorenjska zimska olimpijada“

17. in 18. januarja bo v Kranju Gorenjska zimska olimpijada v smučanju. Bo nekaka preizkušnja naših športnih organizatorjev Gorenjske smučarske podzveze in množična revija smučanja in skokov naših mladih.

Mladina, omenjena dneva sta namenjena tebi. Dokaži, da si

PROGRAM:

17. januarja 1953:

Smuki: člani in starejši mladinci ob 10. uri
 „ članice, mladinke in mlajši mladinci ob 14. uri
 Teki: člani 15 km ob 10. uri
 „ članice 8 km ob 14. uri
 „ st. mladinci 5 km ob 10. uri
 „ ml. mladinci in mladinke 3 km ob 14. uri
 „ pionirji-ke 0,5 km ob 11. uri

18. januarja 1953:

Slalom: člani, in starejši mladinci ob 10. uri
 „ članice, mladinke in mlajši mladinci ob 12. uri
 Skoki: člani in mladinci ob 14. uri

Prijavo sprejema »Turistični urad« Kranj do 16. januarja 1953 do 16. ure, ker se bo izvršilo žrebanje 16. jan. 1953 zvečer

Pravico nastopanja imajo vsi organizirani in neorganizirani tekmovalci, ter člani Partizana.

Razglasitev rezultatov bo ob 17.30 uri.

Restavracije, menze, gospodinje!

ZBIRAJTE KOSTI, KATERE ODKUPEJE PO NAJVIŠJIH CENAH

Mestna klavnic v Kranju „Odpad“ na Jesenicah in „Odpad“ v Trzinu

Tudi to je za vas

Dežurna služba

Dežurnega zdravnika za Kranj in okolice najdemo v posloppu bivše »Obute«, Kranj, Poljska pot, tel. 218. Pozive na dom sprejema dežurna bolničarka po telefonu 218.

Gledališča

Prešernovo gledališče - Kranj

Petek, 9. januarja: zaprto.
 Sobota, 10. januarja ob 19.30 uri: Bratko Kreft »Kranjski komedijanti«. — Izven.

Nedelja 11. januarja ob 16. uri: Norman Krasna »Draga Ruth!«. — Izven
 Ponedeljek, 13. januarja: zaprto (generalka).

Torek, 13. januarja ob 20. uri: »Krog s kredo«. Igra v petih dejanjih po staroklitajskem izvirniku. Režija Slavko Jan k. g. Premiera — Izven.

Sreda 14. januarja ob 16. uri: Kluband »Krog s kredo«. Zaključeno za Tiskanino.
 Četrtek, 15. januarja — zaprto.

Mestno gledališče - Jesenice

Sobota, 10. in nedelja, 11. januarja ob 14.30 uri: Jože Tomazič »Pohorska bajka«.

Četrtek, 15. januarja ob 9. uri: Jože Tomazič »Pohorska bajka«. — Zaključeno za gimnazijo Jesenice.

Gledališče »Svoboda« - Stražišče

Nedelja, 11. I. ob 15. uri: Ivan Cankar »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Predpro-

daja vstopnic od petka dalje v trg. Kmet. zadr. (pri Bašarju) v Stražišču.

Kino

Mestni kino Jesenice: 9. do 12. švicarski film »Štirje v džipu«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Matineja istega filma ob 10. uri dopoldne.

13. do 15. ameriški film »Veliki grešnik«.

Koroška Bela-Javornik: 9. do 11. ameriški film »Veliki grešnik«. Predstave ob delavnikih ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri; 16. do 18. ameriški film »Kobilice«.

Domžale: 9. do 11. ameriški film »Tereza«; 14. in 15. franc. film »Pastoralna simfonija«; 16. do 18. ameriški film »Veliki valček«.

»Storžič«, Kranj: 8. do 11. januarja 1953, avstrijski film »Potepuhi«. V nedeljo 11. ob 21. uri ital. film »Volk z gore Sila«. Matineji dopoldne ob 8.30 uri »Volk z gore Sila«, ob 10. uri »Kekec«. Od 12. dalje, angleški barvani film »Ljubezna je lepa«. Mladinci dovoljen.

»Svoboda«, Stražišče: 9. do 11. januarja, francoski film »Odšel brez naslova«. V soboto ob 21. uri avstrijski film »Potepuhi«. Matineji v nedeljo ob 8.30 uri »Kekec« in ob 10. uri »Potepuhi«.

Predstave: v petek ob 19. uri, sobota in nedelja ob 17. in 19. uri.

Vsem svojim cenjenim odjemalcem že mo srečno in uspehov polno novo leto

TRGOVSKO PODJETJE

„Sadje“

1953

KRANJ

ŠTEV. 2. — LETO VI.
 Kranj, 10. januarja 1953
 Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik. — Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T« - 127
 Izhaja vsako soboto
 Letna naročnina 400 din
 Polletna » 200 din
 Četrletna » 100 din
 Mesečna » 35 din
 CENA 8.— DINARJEV

Obenem sporočamo vsem interesentom, da zopet zamenjujemo testenine za prirešeno moko. Zamenjujemo vsak torek, četrtek in soboto za vsako količino.

Priporočamo se!

Vam želi Mestno podjetje

Testenine
 SKOFJA LOKA